

**POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W RZESZOWIE**

35-040 Rzeszów, ul. Dąbrowskiego 79a, e-mail: psse.rzeszow@pis.gov.pl, www.psserzeszow.pl

---

Raport
o stanie bezpieczeństwa sanitarnego
miasta Rzeszowa
w roku 2015

Spis treści

Wstęp	5
I. ODDZIAŁ EPIDEMIOLOGII	6
1.1. Podmioty wykonujące działalność leczniczą	7
1.2. Zwalczanie chorób zakaźnych.....	10
1.3. Szczepienia ochronne	17
II. ODDZIAŁ HIGIENY ŻYWNOSCI I ŻYWIENIA.....	20
2.1. Ocena stanu sanitarno-technicznego w poszczególnych kategoriach zakładów	22
2.2. Nadzór nad wytwórniami i zakładami wprowadzającymi do obrotu materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością.....	29
2.3. Nadzór nad zakładami produkcji, konfekcjonowania i obrotu kosmetykami	30
2.4. Nadzoru nad importowanymi i eksportowanymi środkami spożywczymi i materiałami do kontaktu z żywnością.....	30
2.5. Ocena jakości zdrowotnej żywności na podstawie wyników badań próbek żywności pobranej w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu	31
2.6. Działania podejmowane w związku z interwencjami konsumentów	31
2.7. Współpraca z innymi jednostkami kontrolującymi	32
2.8. Działania podejmowane w związku z powiadomieniami otrzymywanymi w ramach funkcjonowania systemu RASFF.....	32
2.9. Działania dodatkowe podejmowane w ramach nadzoru nad produkcją i obrotem środków spożywczych	32
III. ODDZIAŁ HIGIENY PRACY	34
IV. ODDZIAŁ HIGIENY KOMUNALNEJ	46
4.1. Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.....	46
4.1. Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej	47
V. ODDZIAŁ HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY	53
5.1. Placówki oświatowo-wychowawcze.....	53
5.2. Zmiany w regulacjach prawnych dotyczących żywienia dzieci i młodzieży.....	58
VI. SEKCJA ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO	61
VII. SEKCJA OŚWIATY ZDROWOTNEJ I PROMOCJI ZDROWIA	67
7. 1. Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu	67

7. 2. Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych	71
7.3. Profilaktyczny program w zakresie zwalczania chorób nowotworowych	73
7. 4. Krajowy program zapobiegania HIV i zwalczania AIDS.....	74
7.5. Promowanie zasad aktywnego stylu życia, zbilansowanej diety oraz profilaktyka chorób zakaźnych	76
VIII. SYSTEM JAKOŚCI.....	81
IX. KADRY I FINANSE PSSE W RZESZOWIE	85
PODSUMOWANIE	86

Wstęp

Inspekcja Sanitarna została powołana w celu ochrony zdrowia przed niekorzystnym wpływem czynników szkodliwych i uciążliwych, zwłaszcza w celu zapobiegania powstawaniu chorób zakaźnych i zawodowych. W związku z tym zajmuje się ona nadzorem i kontrolą nad warunkami:

- higieny środowiska,
- higieny pracy w zakładach pracy,
- higieny radiacyjnej (nadzór w gestii PPWIS),
- higieny procesów nauczania i wychowania,
- higieny wypoczynku i rekreacji,
- zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku,
- higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne.

W 2015 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie nadzorował na terenie miasta 4153 obiekty przeprowadzając 4230 kontroli oraz 708 dochodzeń epidemiologicznych. Kontrole te skutkowały wydaniem 746 decyzji administracyjnych oraz 118 mandatów karnych na łączną kwotę 19700 złotych za stwierdzone uchybienia.

W 2015 r. zakupiono, na potrzeby Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie nowe urządzenia chłodnicze do przechowywania szczepionek (duża wartość przechowywanych szczepionek stwarza realne zagrożenie strat finansowych spowodowanych awarią urządzenia), rozpoczęto wymianę stolarki drzwiowej w budynku stacji, zakupiono kilka nowych komputerów.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Rzeszowie sprawuje nadzór nad największą ilością obiektów w województwie podkarpackim. Jednak w stosunku do innych stacji województwa podkarpackiego brakuje, z powodu szczupłego budżetu, ponad 20 osób do sprawowania bieżącego nadzoru. Ilość i wielkość obiektów na terenie powiatu, liczba spraw oraz nowe problemy (np. ”dopalacze”) napotykanne w bieżącym nadzorze jest nieporównywalna w stosunku do innych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa podkarpackiego. Niestety nie idzie to w parze z możliwościami kadrowymi Stacji.

Poniżej przedstawiam informację na temat zebranych w 2015 roku danych w zakresie stanu sanitarnego Miasta Rzeszowa.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Rzeszowie
Jaromir Ślącza

I. ODDZIAŁ EPIDEMIOLOGII

Głównym celem działalności Oddziału Epidemiologii jest sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego, zapobieganie oraz zwalczanie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, rozpoznawanie i monitorowanie sytuacji epidemiologicznej, podejmowanie działań przeciwepidemicznych i zapobiegawczych.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pracownicy Oddziału Epidemiologii przeprowadzają kontrole w podmiotach wykonujących działalność leczniczą, udzielających stacjonarnych i całodobowych oraz ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych. Podczas kontroli zwracana jest szczególna uwaga na podejmowanie przez kierowników podmiotów leczniczych oraz inne osoby udzielające świadczeń zdrowotnych działań zmierzających do zapobiegania szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych. Działania te obejmują w szczególności opracowanie, wdrożenie i nadzór nad procedurami zapobiegającymi zakażeniom i chorobom zakaźnym, związanymi z udzielaniem świadczeń zdrowotnych.

W zakresie zapobiegania oraz zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi Oddział Epidemiologii współpracuje ściśle z lekarzami oraz kierownikami laboratoriów, których obowiązkiem jest zgłaszanie właściwemu państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu zachorowań na choroby zakaźne, podejrzeń zachorowań, zgonów z powodu zakażenia lub choroby zakaźnej oraz dodatnich wyników badania w kierunku biologicznych czynników chorobotwórczych. Obowiązek ten wynika z ustawy z dnia 05.12.2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2013 r., poz. 947, ze zm.).

Istotnym zadaniem Oddziału Epidemiologii jest również nadzór nad wykonawstwem obowiązkowych szczepień ochronnych u dzieci i młodzieży. Pracownicy Oddziału Epidemiologii przeprowadzając kontrole w podmiotach leczniczych, w których wykonywane są obowiązkowe szczepienia ochronne sprawdzają: stan uodpornienia dzieci i młodzieży, zgodność kwalifikacji lekarskiej do szczepienia z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych, sposób przeprowadzania szczepień i prowadzenia gospodarki preparatami szczepionkowymi, rzetelność prowadzenia dokumentacji medycznej dotyczącej szczepień ochronnych. Ponadto pracownicy Oddziału Epidemiologii sporządzają zbiorcze sprawozdania kwartalne i roczne dotyczące: ilości kart uodpornienia w podmiotach leczniczych, zużycia preparatów szczepionkowych, wykorzystania preparatów wielodawkowych, stanu uodpornienia dzieci i młodzieży.

Pracownicy Oddziału Epidemiologii prowadzą w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej magazyn szczepionek, z którego wydawane są preparaty szczepionkowe do podmiotów leczniczych, w których przeprowadzane są obowiązkowe szczepienia ochronne.

Gospodarka szczepionkami w magazynie odbywa się przy wykorzystaniu Elektronicznego Systemu Nadzoru nad Dystrybucją Szczepionek.

1.1. Podmioty wykonujące działalność leczniczą

W 2015 r. na terenie miasta Rzeszowa pod nadzorem Oddziału Epidemiologii było 900 podmiotów wykonujących działalność leczniczą, w tym:

- 2 Kliniczne Szpitale Wojewódzkie,
- 1 Szpital Powiatowy,
- 4 Szpitale Specjalistyczne,
- 12 szpitali jednodniowych,
- 6 podmiotów leczniczych udzielających stacjonarnych i całodobowych świadczeń innych niż szpitalne, w tym: 2 zakłady opiekuńczo – leczniczych, 3 hospicja, 1 stacja dializ,
- 372 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej,
- 494 prywatne praktyki lekarzy,
- 9 indywidualnych praktyk pielęgniarskich.

W 2015 r. w podmiotach udzielających stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych przeprowadzono kontrole kompleksowe, w których uczestniczyli pracownicy oddziału epidemiologii, higieny komunalnej, higieny pracy, higieny żywności i żywienia.

W czasie kontroli sprawdzono:

- spełnianie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą odpowiednio do zakresu świadczonych usług medycznych, podejmowania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych oraz wykonawstwa szczepień ochronnych;
- bezpieczeństwo i warunki zdrowotne środowiska pracy oraz stosowanie niebezpiecznych substancji i ich mieszanin, realizację wymogów w zakresie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy, występowanie w środowisku pracy szkodliwych czynników biologicznych oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki oraz stosowania leków cytostatycznych;
- gospodarkę odpadami komunalnymi i medycznymi;
- warunki produkcji i obrotu żywnością.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami PPIS w Rzeszowie wydał ogółem 9 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Dotyczyły one następujących placówek:

- Klinicznego Szpitala Wojewódzkiego nr 1 im. Fryderyka Chopina w Rzeszowie, ul. Szopena 2,
- SP ZOZ Nr 1 w Rzeszowie - Szpitala Miejskiego im. Jana Pawła II w Rzeszowie, ul. Rycerska 4,
- Klinicznego Szpitala Wojewódzkiego Nr 2 im. Św. Jadwigi Królowej w Rzeszowie, ul. Lwowska 60,
- Podkarpackiego Centrum Chorób Płuc w Rzeszowie, ul. Rycerska 2,
- SP ZOZ Nr 1 w Rzeszowie Przychodnia Specjalistyczna nr 3 w Rzeszowie, ul. Hoffmanowej 8a,
- Centrum Medycznego Medyk w Rzeszowie, ul. Szopena 2 – 2 decyzje,
- NZOZ BUDMED w Rzeszowie, ul. Hoffmanowej 8a,
- Spółdzielnia Inwalidów RENA w Rzeszowie, ul. Rejtana 10.

4 osoby odpowiedzialne za powstanie uchybień sanitarnych ukarano grzywną w postaci mandatu karnego.

W 2015 r. w podmiotach udzielających stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych prowadzono prace remontowe. Zakres tych prac wynikał z bieżących potrzeb oraz możliwości finansowych.

Przeprowadzono remont i modernizację:

- Kliniki Chirurgii Ogólnej i Onkologicznej Klinicznego Szpitala Wojewódzkiego Nr 1 im. Fryderyka Chopina w Rzeszowie, ul. Szopena 2,
- Oddziału Kardiologii z Pododdziałem Chorób Wewnętrznych, oraz Oddziału Pediatryczno-Pulmonologicznego SP ZOZ Nr 1 Szpitala Miejskiego im. Jana Pawła II w Rzeszowie, ul. Rycerska 2.

Stan sanitarno-higieniczny większości szpitali z roku na rok ulega sukcesywnej poprawie. Stopniowo realizowane są obowiązki nałożone w wydanych decyzjach. Pomimo obserwowanej poprawy problemem nadal pozostają obiekty, w których wieloletnie zaniedbania w zakresie prowadzenia bieżących remontów spowodowały nawarstwienie obowiązków nałożonych w drodze decyzji wydanych przez PPIS w Rzeszowie.

Rys. 1. Klinicznego Szpitala Wojewódzkiego nr 1 im. Fryderyka Chopina w Rzeszowie.

Utrzymanie we właściwym stanie infrastruktury szpitali wymaga ze strony zarządzających obiektami właściwego zaplanowania niezbędnych prac remontowych oraz bieżącej ich realizacji.

W zakresie prowadzonej działalności Oddziału Epidemiologii przeprowadzono 5 kontroli doraźnych w związku ze skargami klientów:

- dot. nieprawidłowości w zakresie wykonawstwa szczepień ochronnych w poradni podstawowej opieki zdrowotnej – nałożono mandat karny w związku z nierzetelnym prowadzeniem dokumentacji dot. szczepień;
- dot. nieprawidłowości w zakresie przestrzegania procedur higieniczno-sanitarnych – zalecono w trybie natychmiastowym zaopatrzyć podmiot w środek do dezynfekcji powierzchni i dozowniki ze środkiem do dezynfekcji rąk;
- dot. zagrożenia sanitarno-epidemiologicznego na bloku operacyjnym – nie stwierdzono nieprawidłowości;
- dot. nieprawidłowości w zakresie wykonawstwa szczepień ochronnych w poradni podstawowej opieki zdrowotnej – nałożono 2 mandaty karne w związku z nierzetelnym prowadzeniem dokumentacji dot. szczepień;
- dot. nieprawidłowości w zakresie przestrzegania procedur higieniczno-sanitarnych – nie stwierdzono nieprawidłowości.

W 2015 r. na terenie miasta Rzeszowa dokonano odbioru 72 podmiotów leczniczych, 60 indywidualnych praktyk lekarskich oraz 2 prywatne praktyki pielęgniarstwa.

Współpracowano z zespołami kontroli zakażeń szpitalnych przy monitorowaniu ognisk zakażeń szpitalnych i patogenów alarmowych oraz prowadzono działalność przeciwepidemiczną

w zakresie opracowania ognisk chorób przenoszonych drogą pokarmową, oddechową i kontaktową w placówkach służby zdrowia.

We wszystkich podmiotach udzielających stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych działają Komitety i Zespoły ds. Zakażeń Szpitalnych. Monitoring zakażeń zakładowych jest prowadzony na bieżąco.

W analizowanym okresie zgłoszono 1 ognisko epidemiczne, które dotyczyło SP ZOZ nr 1 w Rzeszowie – Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego, ul. Lubelska 6 – zakażenie świerzbowcem.

W podmiocie leczniczym podjęto działania zapobiegawcze i przeciwepidemiczne w celu unieszkodliwienia źródła zakażenia i przecięcia dróg szerzenia się zakażenia: wprowadzono izolację zakażonych pacjentów, wzmożono reżim sanitarny, wstrzymano przyjęcia pacjentów, zapewniono środki ochrony indywidualnej dla personelu, zorganizowano spotkania z lekarzem dermatologiem i specjalistą chorób zakaźnych, zastosowano leczenie i profilaktykę wg wskazań dermatologa u wszystkich pacjentów i personelu przy użyciu preparatów: Infectoscab i Crotamiton, przeprowadzono dekontaminację otoczenia pacjenta poprzez zastosowanie dezynfekcji powierzchni oraz całkowitą wymianę bielizny i poddanie jej procesowi prania i dezynfekcji, przeszkolono personel w zakresie profilaktyki zakażeń szpitalnych.

W związku z wystąpieniem ogniska PPIS w Rzeszowie przeprowadził kontrolę Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w toku której wydano następujące zalecenia dotyczące:

- przeszkolenia personelu podmiotu w zakresie higieny rąk,
- zapewnienia środka piorącego do szelek i pokrowców przeznaczonego dla podmiotów świadczących usługi medyczne. Zalecenia wykonano.

W toku prowadzonych kontroli sprawdzono wyposażenie nadzorowanych podmiotów leczniczych w autoklawy, aparaty na suche i gorące powietrze, sterylizatory gazowe i sterylizatory plazmowe.

W analizowanym okresie w podmiotach udzielających stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych sprawnych było ogółem: 26 autoklawów, 3 aparaty do sterylizacji tlenkiem etylenu, 2 aparaty do sterylizacji plazmowej.

Do pakowania narzędzi i materiału do sterylizacji używane są wyroby firmy Wipak Medical znane pod handlową nazwą Steriling. Powszechnie stosowane są rękawy i torebki papierowo-foliowe oraz papier i włókniny o odpowiedniej gramaturze. Wszystkie placówki posiadają na wyposażeniu zgrzewarki do zgrzewania opakowań papierowo-foliowych.

1.2. Zwalczanie chorób zakaźnych

Oddział Epidemiologii w 2015 r. w zakresie zwalczania chorób zakaźnych:

- Kontynuował bieżącą działalność przeciwepidemiczną oraz nadzór epidemiologiczny w zakresie zapobiegania, a także zwalczania zakażeń chorób zakaźnych wymienionych

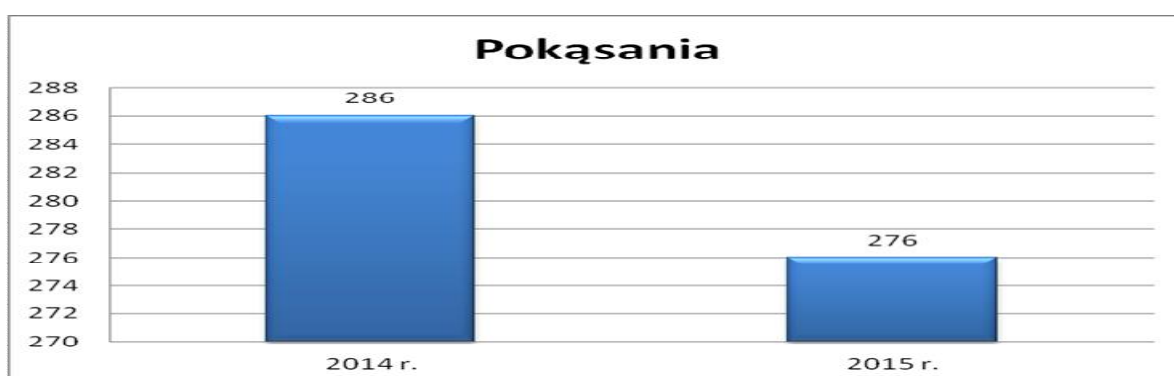
w ustawie z dnia 05.12.2008 roku „o zapobiegania oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi” (Dz. U. z 2013 r., poz.947, z późn. zm);

- Realizował bieżącą działalność przeciwepidemiczną w szczególności w zakresie chorób występujących ogniskowo stanowiących szczególny problem zdrowotny w kontekście sytuacji epidemiologicznej na terenie kraju, krajów UE oraz państw trzecich;
- Współpracował z zespołami kontroli zakażeń szpitalnych przy monitorowaniu ognisk zakażeń szpitalnych, czynników alarmowych oraz prowadził działalność przeciwepidemiczną w zakresie nadzoru nad opracowaniem ognisk chorób przenoszonych drogą pokarmową, oddechową, kontaktową w podmiotach wykonujących działalność leczniczą;
- Podejmował działania związane z funkcjonowanie systemu nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego SENTINEL nad grypą w obszarze diagnostyki mikrobiologicznej;
- Koordynował działania mające na celu przygotowanie struktur PIS na wypadek pojawienia się w kraju osoby chorej na chorobę wysoce zakaźną np. gorączką EBOLA;
- Kontynuował współpracę z zakresu nadzoru epidemiologicznego nad chorobami zakaźnymi i zakażeniami z innymi służbami m.in. z Inspekcją Weterynaryjną, Komendą Miejską Policji, Prokuraturą Rejonową.

W zakresie nadzoru nad chorobami zakaźnymi w roku 2015, w Oddziale Epidemiologii przeprowadzono na terenie Rzeszowa łącznie 788 dochodzeń epidemiologicznych w ogniskach chorób zakaźnych. W poniższym opracowaniu zestawiono na wykresach liczbę zachorowań w latach 2014, 2015.

W 2015 roku zarejestrowano:

- pokąsania ludzi przez zwierzęta – 276 przypadków (do szczepień przeciwko wścieklicznie po ekspozycji zakwalifikowano - 51 osób).

Wyk. 1. Liczba pokąsań ludzi przez zwierzęta w roku 2014 i 2015.

W ogólnej liczbie wirusowego zapalenia wątroby zarejestrowano:

- przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby typu B – 5 przypadków,
- przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby typu C – 18 przypadków,
- wirusowe zapalenie wątroby typu A – 1 przypadek.

Wyk. 2. Liczba zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby w roku 2014 i 2015.

W grupie chorób szerzących się drogą pokarmową w 2015 r. zarejestrowano:

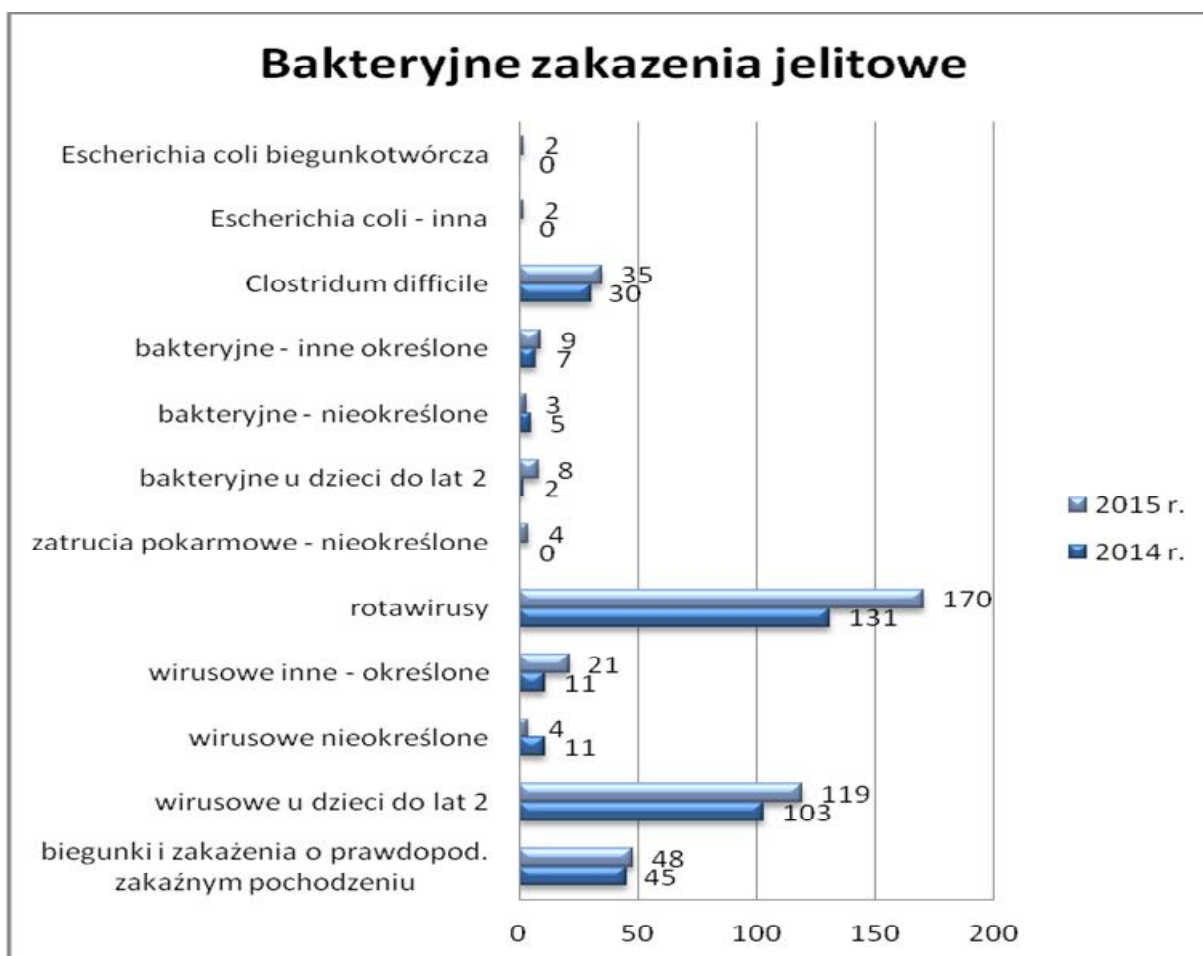
- 35 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych pałeczką Salmonella, w trakcie dochodzenia epidemiologicznego objęto nadzorem 91 osób z otoczenia chorych,
- 30 nosicieli salmonelloz.

Wyk. 3. Liczba zatruc pokarmowych wywołanych pałeczką Salmonelli w roku 2014 i 2015.

Zarejestrowano także inne bakteryjne zakażenia jelitowe:

- wywołane przez *Escherichia coli* biegunko twórczą – 2 przypadki,
- wywołane przez *Escherichia coli* inną – 2 przypadki,
- wywołane przez *Clostridium difficile* – 35 przypadków,
- inne bakteryjne zakażenia jelitowe - inne określone – 9 przypadków,
- inne bakteryjne zakażenia jelitowe – nieokreślone – 3 przypadki,
- inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2 – 8 przypadków,
- inne bakteryjne zatrucia pokarmowe – nieokreślone – 4 przypadki,
- wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rota wirusy – 170 przypadków,
- wirusowe zakażenia jelitowe inne określone – inne określone – 21 przypadków,
- wirusowe zakażenia jelitowe nieokreślone – 4 przypadki,
- wirusowe zakażenia jelitowe dzieci do 2 lat – 119 przypadków,
- biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu ogółem w tym u dzieci do lat 2 – 74 przypadków
– 48 przypadków.

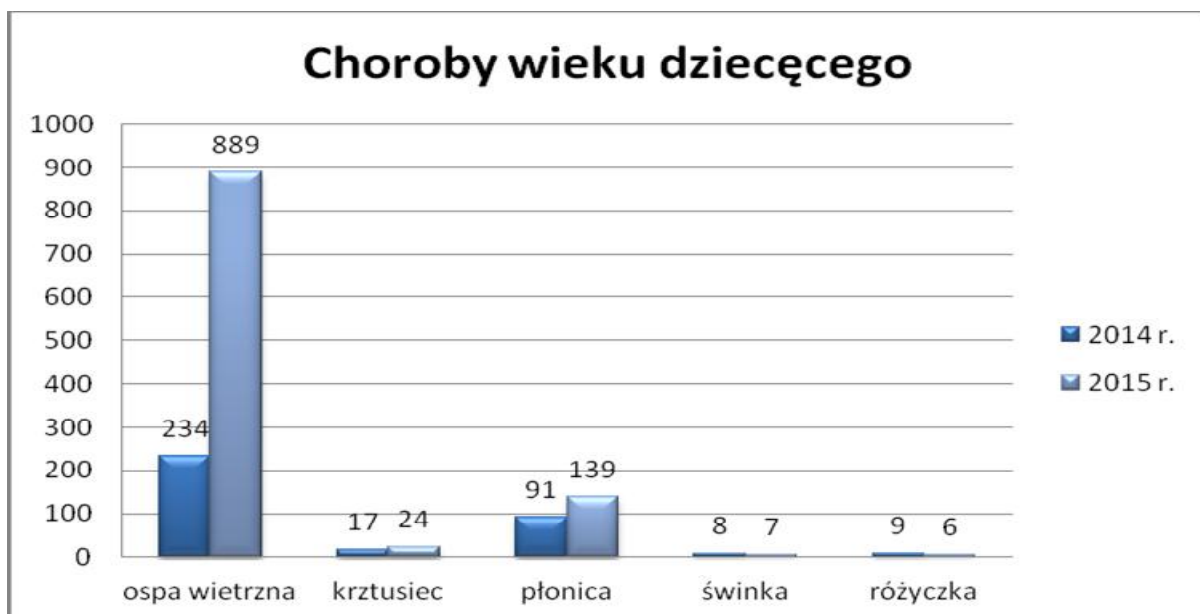
Wyk. 4. Liczba zachorowań na inne bakteryjne zakażenia jelitowe w roku 2014 i 2015.

Zanotowano również:

- choroba wywołana przez Hantawirusy – 1 przypadek,
- choroba Creutzfeldta-Jakoba (przypadki prawdopodobne) – 2 przypadki,
- malaria – 1 przypadek,
- bąblowicę (echinokokoza) – 1 przypadek,
- jersiniozę pozajelitową – 4 przypadki,
- salmonelloza pozajelitowa – 2 przypadki.

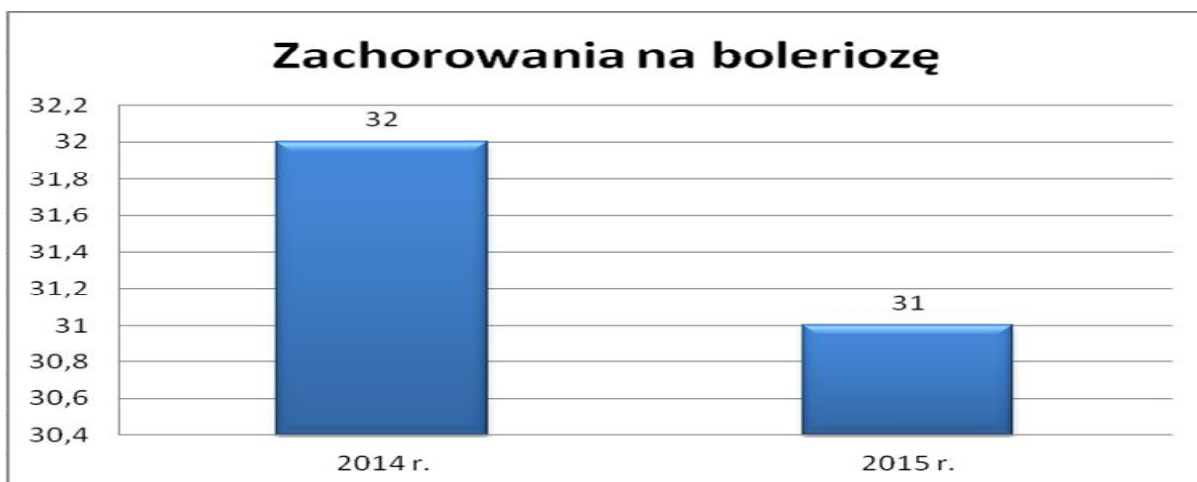
W grupie chorób wieku dziecięcego zanotowano następujące choroby:

- ospa wietrzna – 889 zachorowań,
- krztusiec – 24 zachorowań,
- płonica – 139 zachorowań,
- świnka – 7 zachorowań,
- różyczka – 6 zachorowań.

Wyk. 5. Liczba zachorowań w grupie chorób dziecięcych w roku 2014 i 2015.

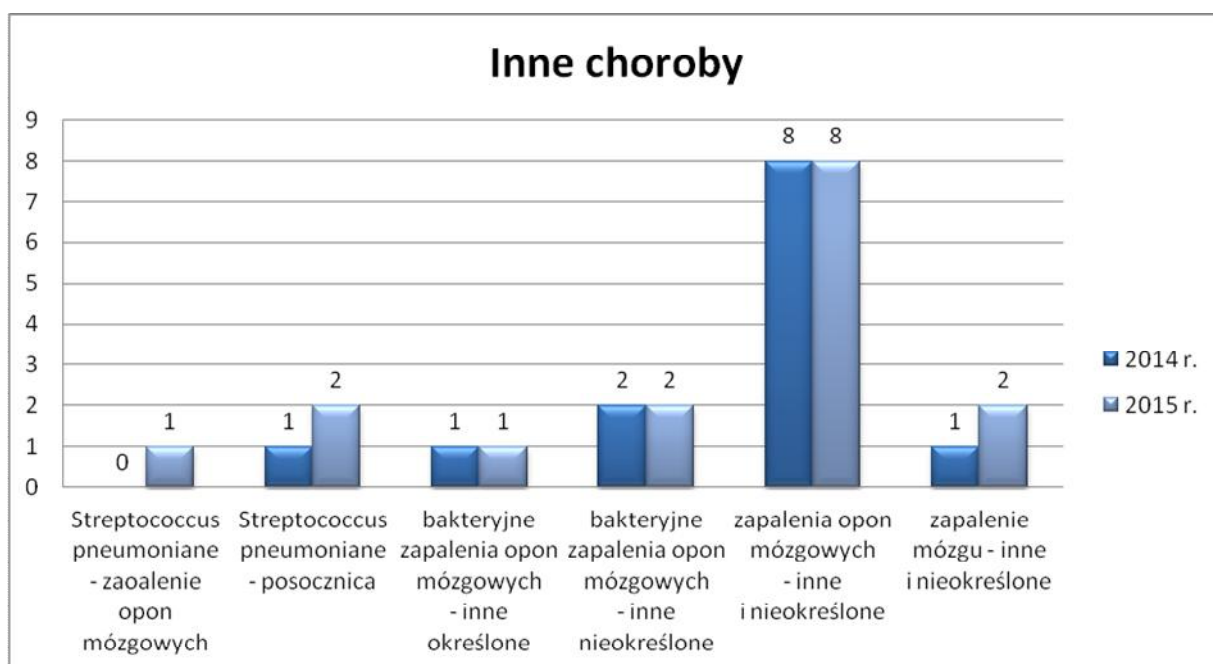
Zarejestrowano 31 przypadków zachorowań na boreliozę.

Wyk. 6. Liczba zachorowań na Boreliozę w roku 2014 i 2015.

Ponadto zarejestrowano:

- chorobę wywołaną przez *Streptococcus pneumoniae*
– zapalenie opon mózgowych – 1 przypadek,
- chorobę wywołaną przez *Streptococcus pneumoniae* – posocznica – 2 przypadki,
- bakteryjne zapalenia opon mózgowych – inne określone – 1 przypadek,
- bakteryjne zapalenia opon mózgowych – inne nieokreślone – 2 przypadki,
- zapalenia opon mózgowych – inne i nieokreślone – 8 przypadków,
- zapalenia mózgu – inne i nieokreślone – 2 przypadki.

Wyk. 7. Liczba zachorowań na inne choroby w 2014 i 2015.

Zanotowano 24 przypadki zachorowań na gruźlicę. W każdym przypadku zgłoszenia zachorowania przeprowadzono dochodzenia epidemiologiczne, w trakcie których objęto nadzorem epidemiologicznym 36 osób. Wszystkich pouczono o przestrzeganiu higieny osobistej i otoczenia. W zakresie prowadzonego nadzoru kontynuowano współpracę z 14 specjalistycznymi placówkami właściwymi w zakresie leczenia gruźlicy i chorób płuc, celem prawidłowego opracowania ognisk zachorowań na gruźlicę.

Rys. 2. Zaawansowane zmiany swoiste (gruźlicze) w obu płucach.

Nie zarejestrowano zachorowań na błonicę, tężec i odrę. Sytuacja epidemiologiczna dotycząca tych chorób jest bardzo dobra, dzięki wysokiemu wykonawstwu szczepień dzieci.

W 2015 r. nadal koordynowano działania związane z funkcjonowaniem systemu nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego SENTINEL nad grypą. Podmiotem leczniczym, który współpracował w ramach systemu SENTINEL było Centrum Medyczne „Medyk” w Rzeszowie, ul. Szopena 1. W ramach tego nadzoru pobrano 30 prób do badań w kierunku grypy. Badania pobranego materiału potwierdziły obecność wirusa grypy u 20 osób, przy czym u 12 osób był to wirus grypy typu B, a u 8 osób wirus grypy typu A (w tym 1 przypadek grypy podtyp A/H1N1 v). W meldunku tygodniowym MZ – 55 o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na grypę zgłoszono 2153 przypadków.

W Oddziale Epidemiologii prowadzony jest rejestr zgłoszeń dodatnich wyników badań laboratoryjnych w kierunku biologicznych czynników chorobotwórczych podlegających zgłoszeniu - na terenie Rzeszowa zarejestrowano - 399 dodatnich czynników.

W 2015 r. wystąpiły 3 ogniska zbiorowych zatruc pokarmowych, podczas których nadzorem objęto 11 osób. Zbiorowe zatrucia pokarmowe wywołane były: w 2 przypadkach bakterią *Salmonella enteritidis*, w 1 przypadku nie ustalono czynnika.

1.3. Szczepienia ochronne

Działania Oddziału Epidemiologii w 2015 r. w obszarze realizacji Programu Szczepień Ochronnych:

- Sprawowanie nadzoru nad uodpornieniem populacji w ramach obowiązkowych szczepień ochronnych;
- Sprawowanie nadzoru nad spełnieniem przez lekarzy obowiązku rzetelnego prowadzenia dokumentacji medycznej dotyczącej obowiązkowych szczepień ochronnych oraz zgłaszania organom PIS przypadków uchylania się od obowiązku poddawania się szczepieniom ochronnym przez osoby prawnie do tego zobowiązane;
- Sprawowanie nadzoru nad spełnieniem przez lekarzy, na podległym terenie, obowiązku zgłaszania organom PIS niepożądanych odczynów poszczepiennych;
- Dystrybucja szczepionek z Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej do podmiotów leczniczych, opracowanie raportów ze stanu magazynowego preparatów szczepionkowych;
- Sprawowanie nadzoru i monitorowanie procesu dystrybucji szczepionek do przeprowadzania obowiązkowych szczepień ochronnych z wykorzystaniem Elektronicznego Systemu Nadzoru nad Dystrybucją Szczepionek.

W 2015 r. na podległym terenie sprawowano nadzór nad 45 podmiotami wykonującymi szczepienia ochronne. Kontrole podległych podmiotów leczniczych przeprowadzono w zakresie oceny wykonawstwa szczepień ochronnych, prowadzenia dokumentacji oraz gospodarki preparatami szczepionkowymi.

Z przeprowadzonych kontroli w zakresie wykonawstwa szczepień wynika, że szczepienia ochronne u dzieci, młodzieży i osób dorosłych wykonywane są zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych. Dzieci i młodzież wzywana jest do szczepień systematycznie i na bieżąco. Obowiązkowym szczepieniom ochronnym na terenie Rzeszowa podlega 47 449 dzieci i młodzieży.

Kontrole podmiotów wykonujących działalność leczniczą w zakresie szczepień ochronnych w 3 przypadkach wykazały nieprawidłowości (nieprawidłowe prowadzenie dokumentacji). Osoby odpowiedzialne za ich powstanie ukarano grzywną w postaci mandatu karnego.

Intensywny nadzór nad podmiotami wykonującymi szczepienia ochronne przyczynił się do uzyskania wysokiego odsetka zaszczepionych osób, co skutecznie zapobiega szerzeniu się zachorowań na choroby zakaźne również u tych osób, które ze względu na przeciwwskazania zdrowotne nie mogą być przeciw nim szczepione lub osób, które pomimo prawidłowego

przeprowadzenia szczepienia nie wykształciły odporności immunologicznej. Zauważa się znaczny wzrost osób korzystających z zalecanych szczepień ochronnych.

Rys. 3. Szczepienie ochronne osoby dorosłej.

W 2015 r. odnotowano 56 niepożądanych odczynów poszczepiennych (w 46 przypadkach odczyny były łagodne). U dzieci obserwowano zaczerwienienie w miejscu wstrzyknięcia, gorączkę, pokrzywkę, wysypkę, wymioty. W 9 przypadkach wystąpiły niepożądane odczyny poszczepienne poważne, natomiast 1 przypadek był ciężki.

Wyk. 8. Liczba niepożądanych odczynów poszczepiennych w 2015 r.

W przypadku niepożądanego odczynu poszczepiennego ciężkiego wystąpiła: gorączka, biegunka, napad drgawek, powikłaniem było zapalenie mózgu.

Podjęto działania mające na celu egzekwowanie ustawowego obowiązku szczepień wobec osób uporczywie uchylających się od szczepień. Prowadzono 8 postępowań, w 5 przypadkach dziecko zostało zaszczepione, jednego dziecka nie zaszczepiono ze względu na przeciwwskazania lekarskie.

W 2015 r. Oddział Epidemiologii prowadził dystrybucję szczepionek z Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej do podmiotów leczniczych. Na terenie miasta Rzeszowa przedstawiała się ona następująco:

Tab.1. Dystrybucja szczepionek z PSSE do podmiotów leczniczych na terenie powiatu rzeszowskiego w 2015 r.

Rodzaj szczepionki	Ilość wydanych dawek	Kwota wydanej szczepionki
p/ gruźlicy	2433	40890,80 zł
p/ wirusowemu zapaleniu wątroby typu B dla dzieci	10127	36151,68 zł
p/ wirusowemu zapaleniu wątroby typu B dla dorosłych	134	737,00 zł
p/ Haemophilus influenzae	255	7605,00 zł
p/ odrze, śwince, różyczce	3237	68421,22 zł
p/ błonicy, tężcowi	4544	94596,51 zł
p/ błonicy, tężcowi, krztuścowi	2985	8773,85 zł
p/ poliomyelitis (szczepionka zabita)	4739	114124,70 zł
p/ poliomyelitis (szczepionka żywa)	2501	49718,29 zł
p/ pneumokokom	406	15022,00 zł
p/ tężcowi	1147	145690,00 zł
p/ ospie wietrznej	6640	27224,00 zł
p/ błonicy, tężcowi, krztuścowi, Haemophilus influenzae, poliomyelitis (skojarzona 5 w 1)	600	82800,00 zł
p/ błonicy, tężcowi, krztuścowi, poliomyelitis (skojarzona 4 w 1)	725	54730,25 zł

W ramach systemu telefonicznego powiadamiania alarmowego w sytuacjach szczególnego zagrożenia prowadzone są całodobowe dyżury pod telefonem przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie. Numer telefonu alarmowego jest udostępniony podmiotom leczniczym, celem umożliwienia bezpośredniego kontaktu i powiadomienia o podejrzeniach zachorowań wymagających podjęcia niezwłocznych działań przeciwepidemicznych w dni robocze poza godzinami pracy i w dni wolne od pracy.

W 2015 r. zostały zgłoszone 2 przypadki zagrożenia węglikiem oraz 1 przypadek podejrzenia choroby meningokokowej.

II. ODDZIAŁ HIGIENY ŻYWNOSCI I ŻYWIENIA

Podstawowym kierunkiem działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest nadzór nad bezpieczeństwem zdrowotnym żywności i żywienia. Realizowany jest on poprzez kontrole sanitarne w zakładach produkcji i obrotu żywnością oraz wytwórniach i miejscach obrotu wyrobami i materiałami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Zgodnie z obowiązującym prawem żywnościowym producent zobligowany jest do udokumentowania organom kontrolnym, że spełnia nałożone na niego obowiązki, szczególnie w aspekcie:

- prowadzenia wewnętrznej kontroli w zakładzie pozwalającej na zapewnienie odpowiedniego nadzoru w zakresie bezpieczeństwa żywności,
- zapewnienia identyfikowalności swoich wyrobów,
- zapewnienia możliwości wycofania z rynku lub od konsumenta (z łańcucha dystrybucji), produktów nie spełniających wymagań, które mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia konsumenta.

W 2015 r. w ewidencji obiektów Oddziału Higieny Żywności i Żywienia Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie znajdowało się 2007 zakładów żywnościowo-żywnościowych, usytuowanych w obrębie miasta Rzeszowa, objętych nadzorem sanitarnym Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, z czego w 1758 obiektach przeprowadzono kontrole sanitarne. Stanowi to 87,6 %.

Kontrole te zostały przeprowadzone zgodnie z ustalonym harmonogramem. Przy ich planowaniu uwzględniono:

- wyniki ostatnich kontroli, ocenę stanu sanitarnego z lat poprzednich (analiza stwierdzonych niezgodności, rodzaje niezgodności),
- rodzaj zakładu, jego strukturę i stan techniczny (produkcja, obrót, żywienie zbiorowe),
- rodzaj produkowanych lub wprowadzanych do obrotu środków spożywczych,
- znaczenie zakładu i zasięg działalności,
- podejmowane działania represyjne (mandaty, decyzje),
- własne systemy kontroli wewnętrznej:
  - Dobra Praktyka Produkcyjna – GMP,
  - Dobra Praktyka Higieniczna – GHP,
  - System Analizy Zagrożeń i Krytycznych Punktów Kontroli – HACCP;
- sygnały i interwencje wnoszone przez konsumentów,

- ocenę potencjalnego ryzyka, na które narażona może być żywność w procesie produkcji lub w obrocie.

W ramach sprawowania bieżącego nadzoru sanitarnego przeprowadzono również kontrole nieuwzględnione w planie. W 2015 r. ich suma wyniosła 1261.

Kontrole pozaplanowe to:

- kontrole sprawdzające wykonanie wydanych decyzji administracyjnych,
- kontrole na wniosek strony (np. nowo otwierane obiekty, zmiana podmiotu prowadzącego działalność),
- kontrole tematyczne związane z pobieraniem próbek do badań laboratoryjnych,
- kontrole interwencyjne w związku z sygnałami dotyczącymi nieprawidłowości w funkcjonowaniu placówek,
- kontrole w związku z poleceniami Głównego Inspektora Sanitarnego,
- kontrole w ramach funkcjonowania systemu:
- System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF),
- Wspólnotowy System Szybkiej Wymiany Informacji (RAPEX).

W ramach prowadzonego nadzoru w 2015 r. wydano 191 decyzji administracyjnych, nakazujących poprawę stanu sanitarno-technicznego obiektów i nakazujących prawidłowe przekazanie konsumentom informacji o składnikach alergennych występujących w posiłkach oraz nałożono 107 mandatów karnych na łączną kwotę 18100 zł.

Wyk. 9. Liczba obiektów znajdujących się w ewidencji w 2015 r. na terenie miasta Rzeszowa.

2.1. Ocena stanu sanitarno-technicznego w poszczególnych kategoriach zakładów

a) Zakłady produkcji żywności

W roku 2015 na terenie miasta Rzeszowa w ewidencji znajdowało się 159 zakładów produkcji żywności, m.in:

- 8 wytwórni lodów,
- 35 automatów do lodów,
- 15 piekarni,
- 19 ciastkarni,
- 8 zakładów garmażeryjnych,
- 1 browar słodowy,
- 2 wytwórnie suplementów diety,
- 2 wytwórnie koncentratów spożywczych,
- 1 wytwórnia środków spożywczych specjalnego przeznaczenie żywieniowego,
- 68 inne wytwórnie żywności.

Wśród największych z nadzorowanych zakładów wymienić należy: NESTLE w Rzeszowie, ul. gen. Maczka 1, KORAL w Rzeszowie, ul. Trembeckiego, MAKARONY POLSKIE w Rzeszowie, ul. Podkarpacka 15, POLFA RZESZÓW w Rzeszowie, ul. Przemysłowa 2, SANOFI AVENTIS w Rzeszowie, ul. Lubelska 52.

Rys. 4. Nestle Polska SA Oddział w Rzeszowie.

Rys. 5. Koral. S.j. Przedsiębiorstwo produkcji lodów w Rzeszowie.

Rys. 6. ICN Polfa Rzeszów SA w Rzeszowie.

W ubiegłym roku skontrolowano 115 zakładów, co stanowi 72,3 % w stosunku do wykazanych w ewidencji.

Ocena stanu sanitarnego podczas przeprowadzania kontroli w zakładach produkcyjnych obejmuje zakres:

- Stanu technicznego: usytuowanie zakładu, stan techniczny, czystość i przestrzeń robocza zakładu, ochrona zakładu przed zewnętrznymi źródłami zanieczyszczeń, ochrona zakładu przed szkodnikami, kanalizacja zakładu, umywalki do mycia rąk, ustępy, systemy

wentylacyjne, oświetlenie pomieszczeń, szatnie dla pracowników, rozplanowanie pomieszczeń (zanieczyszczenia krzyżowe), podłogi, ściany, połączenia ścian i podłóg, sufity i zamocowane w górze elementy, okna i inne otwory, drzwi, powierzchnie wykorzystywane w procesie produkcji, urządzenia do czyszczenia i dezynfekcji sprzętu roboczego i wyposażenia, warunki do mycia żywności, urządzenia, sprzęt i inne składniki wyposażenia, które stykają się z żywnością, przechowywanie i usuwanie odpadów.

- Zaopatrzenia zakładu w wodę: jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, instalacja wody do celów gospodarczych, woda technologiczna, lód stykający się z żywnością, para wodna stykająca się z żywnością.
- Personelu zakładu: higiena osobista pracowników, odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej, stan zdrowia osób mających kontakt z żywnością, orzeczenia lekarskie do celów sanitarno-epidemiologicznych.
- Higieny produkcji: jakość surowców i składników, magazynowanie surowców i składników, ochrona przed zanieczyszczeniami wewnętrznymi, obecność szkodników, sposoby postępowania w celu zapewnienia skutecznej ochrony zakładu przed szkodnikami, ciągłość łańcucha chłodniczego środków spożywczych łatwo psujących się, segregacja żywności, rozmrażanie żywności, magazynowanie i oznakowanie substancji niebezpiecznych lub niejadalnych, przechowywanie sprzętu i środków używanych do sprzątnia, mycia i dezynfekcji, opakowania przeznaczone do kontaktu z żywnością, pakowanie żywności, procesy technologiczne, wyposażenie kontrolno-sterujące urządzeń do obróbki cieplnej i metody kontrolowania skuteczności procesów obróbki cieplnej, chłodzenie żywności po obróbce cieplnej.
- Dystrybucji: jakość żywności, znakowanie żywności, transport żywności.
- Dokumentacji zakładu: opracowanie, wdrożenie i przestrzeganie instrukcji dobrej praktyki higienicznej, opracowanie, wdrożenie i utrzymanie systemu HACCP, opracowanie, wdrożenie i stosowanie procedur zabezpieczenia i wycofania z obrotu partii żywności nieodpowiadających wymaganiom jakości zdrowotnej, prowadzenie i przechowywanie dokumentacji umożliwiającej zidentyfikowanie dostawcy składników i żywności, rejestracja przebiegu procesów produkcyjnych, przechowywane dokumentów dotyczących przebiegu procesów produkcyjnych, przechowywanie dokumentu dotyczącego pierwszego dopuszczenia do obrotu partii żywności.

W zakładach produkcji żywności znajdujących się na terenie miasta Rzeszowa najczęściej stwierdzanymi uchybieniami były:

- zły stan techniczny pomieszczeń zakładu,
- zły stan techniczny urządzeń i wyposażenia zakładu,
- brak lub źle działające systemy kontroli wewnętrznej, w tym brak prawidłowo utrzymanego systemu GHP oraz HACCP,
- brak badań lekarskich zatrudnionego personelu,
- brak lub nieprawidłowa odzież ochronna,
- nieprawidłowości w oznakowaniu wytwarzanych środków spożywczych.

W 4 przypadkach ukarano osobę odpowiedzialną grzywną w drodze mandatu karnego na łączną kwotę 450 zł. Wydano również 19 decyzji administracyjnych w celu wyegzekwowania poprawy stanu technicznego w zakładach. Ponadto została wstrzymana działalność w punkcie sprzedaży lodów z automatu, ze względu na kwestionowany wynik badań laboratoryjnych (pod względem cech mikrobiologicznych) próbki lodów.

W związku z nieprzestrzeganiem wymagań dotyczących oznakowania produktów skierowano 3 wnioski o ukaranie do Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

b) Zakłady obrotu żywnością

W tej kategorii zakładów znajdowało się 1111 obiekty, m.in.:

- 514 sklepów spożywczych w tym supermarketów,
- 95 kiosków spożywczych,
- 167 magazynów hurtowych, w tym hurtowni suplementów diety,
- 15 obiektów ruchomych i tymczasowych,
- 144 środki transportu,
- 176 innych obiektów obrotu żywnością.

Kontrole prowadzone w zakładach obrotu żywnością poza oceną stanu technicznego zakładu, zaopatrzenia zakładu w wodę, higieny personelu oraz dokumentacji zakładowej obejmują także ocenę higieny sprzedaży tj. jakość żywności, magazynowanie żywności, ochrona przed zanieczyszczeniami wewnętrznymi, obecność szkodników, sposoby postępowania w celu zapewnienia skutecznej ochrony zakładu przed szkodnikami, ciągłość łańcucha chłodniczego środków spożywczych łatwo psujących się, segregacja żywności, przechowywanie sprzętu i środków używanych do sprzątania, mycia i dezynfekcji, opakowania przeznaczone do kontaktu

z żywnością, pakowanie żywności, wyposażenie kontrolno-sterujące urządzeń chłodniczych, monitorowanie temperatury i dokonywanie zapisów z tej czynności, sprzedaż produktów nieopakowanych, znakowanie żywności, transport żywności.

Najczęściej powtarzające się uchybienia stwierdzone w trakcie kontroli to:

- sprzedaż środków spożywczych po upływie daty minimalnej trwałości/terminów przydatności do spożycia,
- brak informacji dla konsumenta o składnikach alergicznych występujących w produktach sprzedawanych luzem,
- nieprawidłowe przechowywanie artykułów spożywczych,
- brak opracowania lub utrzymania systemu GHP, HACCP,
- nieprawidłowy stan sanitarny i techniczny pomieszczeń,
- brak aktualnych badań zatrudnionych pracowników.

W ubiegłym roku skontrolowano 951 obiektów co stanowi 85,6% w stosunku do wykazanych w ewidencji.

Za stwierdzone uchybienia sanitarne w 49 przypadkach karano grzywną w drodze mandatu karnego na łączną kwotę 8500 zł. Ponadto wydano 69 decyzji administracyjnych w celu wyegzekwowania poprawy stanu technicznego w zakładach.

W 2015 r. do Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego skierowano 9 wniosków o ukaranie.

c) Zakłady żywienia zbiorowego otwartego

W tej kategorii zakładów na terenie Rzeszowa w ubiegłym roku znajdowało się 537 objekty.

Kontrole prowadzone w zakładach obrotu żywnością poza oceną stanu technicznego zakładu, zaopatrzenia zakładu w wodę, higieny personelu oraz dokumentacji zakładowej obejmują także ocenę higieny produkcji tj. jakość surowców i składników, magazynowanie surowców i składników, ochrona przed zanieczyszczeniami wewnętrznymi, obecność szkodników, sposoby postępowania w celu zapewnienia skutecznej ochrony zakładu przed szkodnikami, ciągłość łańcucha chłodniczego artykułów łatwo psujących się, segregacja żywności, rozmrażanie żywności, magazynowanie i oznakowanie substancji niebezpiecznych lub niejadalnych, przechowywanie sprzętu i środków używanych do sprzątania, mycia i dezynfekcji, opakowania przeznaczone do kontaktu z żywnością, pakowanie żywności, procesy technologiczne, wyposażenie kontrolno – sterujące urządzeń do obróbki cieplnej i metody kontrolowania skuteczności procesów obróbki cieplnej, prawidłowość chłodzenia artykułów po obróbce cieplnej, zabezpieczenie przed wtórnym

zanieczyszczeniem żywności po ogrzewaniu, a przed pakowaniem, pobieranie i przechowywanie próbek żywności w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego, mycie i dezynfekcja naczyń oraz dystrybucji: jakość żywności, znakowanie żywności, wydawanie potraw, transport żywności.

W omawianej grupie najczęściej stwierdzane nieprawidłowości to:

- brak informacji i składnikach alergennych występujących w wyprodukowanych posiłkach,
- nieprawidłowy stan sanitarny pomieszczeń zakładów,
- brak zapisów w ramach obowiązujących systemów GMP i HACCP,
- brak aktualnych badań lekarskich,
- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń,
- niedostosowanie zakresu produkcji do możliwości technicznych w zakładzie.

W ubiegłym roku skontrolowano 510 obiekty, co stanowi 94,97 % w stosunku do wykazanych w ewidencji.

Za stwierdzone uchybienia sanitarne w 53 przypadkach karano grzywną w drodze mandatu karnego na łączną kwotę 8950 zł. Ponadto wydano 98 decyzji administracyjnych w celu wyegzekwowania poprawy stanu technicznego w zakładach oraz nakazujących prawidłowe przekazanie konsumentom informacji na temat składników alergennych.

d) Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego

W tej kategorii zakładów w ubiegłym roku znajdowało się 200 obiektów, m.in.:

- stołówki pracownicze,
- bufety przy zakładach pracy,
- bloki żywienia w szpitalach, w tym w systemie cateringowym,
- kuchnie niemowlęce,
- bloki żywienia w domach opieki społecznej,
- bloki żywienia w żłobkach,
- stołówki w szkołach i przedszkolach, w tym żywienie w systemie cateringowym.

Ocena stanu sanitarnego podczas kontroli w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego obejmuje obszary tożsame z zakładami żywienia zbiorowego otwartego.

Na terenie miasta Rzeszów funkcjonuje 10 ośrodków leczenia, które prowadzą żywienie pacjentów. Produkcja posiłków w kuchniach własnych prowadzona jest w Klinicznym Szpitalu

Wojewódzkim w Rzeszowie, ul. Chopina 2, Szpitalu Wojewódzkim nr 2 w Rzeszowie, ul. Lwowska 60 oraz Szpitalu Miejskim w Rzeszowie, ul. Rycerska 4. W pozostałych nadzorowanych zakładach lecznictwa tj.

- Specjalistyczny Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc w Rzeszowie, ul. Rycerska 2,
  - Zakład Opiekuńczo – Lecznicy w Rzeszowie, ul. Lubelska 6,
  - Oddział Paliatywny Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Rzeszowie, ul. Poniatowskiego 4,
  - Szpital Specjalistyczny PROFAMILIA w Rzeszowie, ul. Witolda 6B,
  - Rzeszowskie Centrum Chirurgii Naczyniowej i Ewaskularnej w Rzeszowie, ul. Ks. Jałowego 10,
  - Klinika kardiologii zabiegowej w Rzeszowie, ul. Anny Jagiellonki 17,
  - Hospicjum dla dzieci w Rzeszowie, ul. Lwowska 132,
  - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej BLUMED w Rzeszowie, ul. Kujawska 5
- prowadzone jest żywienie w systemie cateringowym.

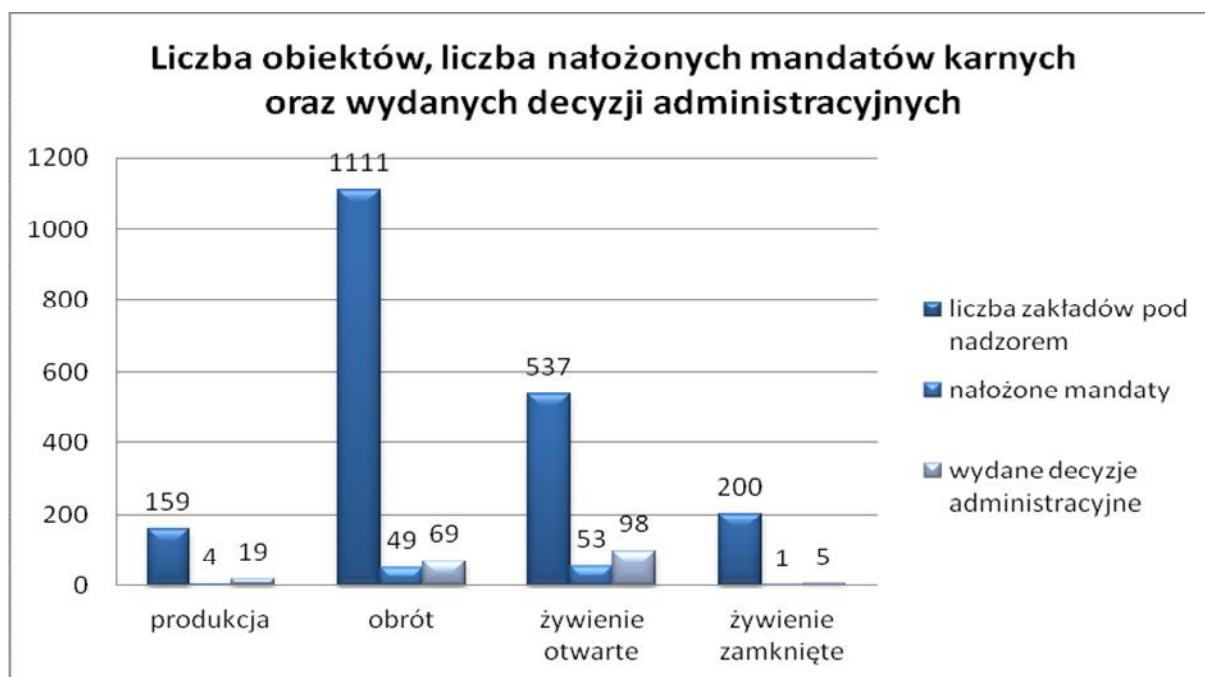
Rys. 7. Szpital Wojewódzki Nr 2 im. Św. Jadwigi Królowej w Rzeszowie.

W zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego najczęściej stwierdzanym i nieprawidłowościami były:

- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń,
- zniszczony sprzęt i wyposażenie zakładów,
- brak zapisów w ramach obowiązujących systemów GMP i HACCP.

W ubiegłym roku skontrolowano 181 zakłady, co stanowi 90,5% w stosunku do wykazanych w ewidencji.

W 2015 roku nałożono 1 mandat karny na kwotę 200 zł oraz wydano 5 decyzji administracyjnych, mających na celu wyegzekwowanie poprawy stanu technicznego w zakładach. Ponadto wstrzymano działalność bloku żywienia w Domu Pomocy Społecznej dla Kombatantów przy ul. Powstańców Śląskich 4, który w związku z remontem pomieszczeń produkcyjnych niewłaściwie zagospodarował inne pomieszczenia do produkcji posiłków dla pacjentów.

Wyk. 10. Liczba obiektów, liczba nałożonych mandatów karnych oraz wydanych decyzji administracyjnych w 2015 r. na terenie miasta Rzeszowa.

2.2. Nadzór nad wytwórniami i zakładami wprowadzającymi do obrotu materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością

W Rzeszowie znajduje się 7 zakładów wytwarzających materiały i wyroby do kontaktu z żywnością, w 5 z nich zostały przeprowadzone kontrole.

Zakłady te prowadzą działalność w zakresie:

- produkcji opakowań do żywności typu woreczki foliowe, opakowania z papieru i tektury,
- wykrawania i konfekcjonowania chusteczek gastronomicznych, papieru śniadaniowego i opakowaniowego,
- produkcji obudów do maszynek do mięsa oraz szatkownic,
- produkcji zespołów mielących w maszynkach do mięsa oraz produkcji części do krajalnic,

- produkcji wyrobów metalowych do kontaktu z żywnością,
- produkcji elektronicznego sprzętu gospodarstwa domowego,
- obrotu artykułami elektrycznymi użytku domowego.

W trakcie kontroli egzekwowano szczególnie utrzymanie dobrego stanu sanitarnego w pomieszczeniach produkcyjnych, jak również przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Produkcyjnej oraz identyfikowalności i identyfikacji produktów.

2.3. Nadzór nad zakładami produkcji, konfekcjonowania i obrotu kosmetykami

W tej kategorii w ewidencji ujęto 29 obiektów, w tym:

- 8 zakładów produkujących kosmetyki,
- 3 zakłady konfekcjonujące kosmetyki.

W 2015 r. skontrolowano wszystkie ww. podmioty, pod kątem prawidłowości znakowania wybranych produktów kosmetycznych. Ponadto bieżącym nadzorem obejmowane są miejsca obrotu kosmetykami (sklepy, drogerie, hurtownie).

2.4. Nadzoru nad importowanymi i eksportowanymi środkami spożywczymi i materiałami do kontaktu z żywnością

W 2015 r. przeprowadzono 58 kontroli sanitarnych, w trakcie których oceniono 133 partie produktów, w tym 5 partii materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W czasie kontroli dokonano przeglądu i oceny dokumentacji przewozowej (w tym dotyczącej jakości zdrowotnej sprowadzanych artykułów), oględzin importowanych partii towarów oraz warunków transportu, oględzin środków transportu.

Wydano 58 świadectw o braku zastrzeżeń do jakości zdrowotnej.

Świadectwa wydawano na podstawie przedłożonej dokumentacji dotyczącej jakości zdrowotnej (certyfikatów zdrowia władz sanitarnych z kraju producenta, wyników badań laboratoriów PIS, świadectw i wyników analiz producentów, oględzin partii towarów, oceny warunków transportu).

W ww. okresie importerzy sprowadzili środki spożywcze z: RPA, Tajlandii, USA, Argentyny, Turcji, Chile, Indonezji, Kostaryki, Chin, Malezji, Mołdawii, Peru, Wietnamu, Gruzji, Iranu, Białorusi.

Ponadto w 2015 r. przeprowadzono 16 kontroli towarów eksportowanych do Wietnamu, Chin, USA i RPA.

2.5. Ocena jakości zdrowotnej żywności na podstawie wyników badań próbek żywności pobranej w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu

Nadzór nad jakością środków spożywczych sprawowany jest poprzez systematyczną kontrolę jakości zdrowotnej produktów wprowadzanych do obrotu. W 2015 r. pobrano do badań laboratoryjnych w ramach urzędowej kontroli żywności oraz monitoringu 318 próbek żywności. Były to działania wynikające z realizacji ogólnego planu poboru próbek określonego przez Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego na podstawie wskazań Głównego Inspektora Sanitarnego oraz w przypadku podejrzenia niewłaściwej jakości zdrowotnej środków spożywczych, interwencji od konsumentów wpływających do PSSE, wystąpienia ognisk zatruć pokarmowych lub zachorowań oraz akcjami związanymi z powiadomieniami w ramach funkcjonowania systemu RASFF.

Najczęściej wykonywane badania żywności dotyczą oceny zanieczyszczeń mikrobiologicznych, obecności metali ciężkich, pozostałości pestycydów, mykotoksyn oraz badań w kierunku organoleptyki.

Ogólnie z pobranych 318 próbek zakwestionowanych zostało 6, co stanowi 1,89 %.

Na podstawie prowadzonych badań żywności produkowanej i oferowanej do sprzedaży wynika, że jakość zdrowotna produktów spożywczych, jest zadowalająca. Świadczy o tym mały procent próbek kwestionowanych w stosunku do ogólnej liczby pobranych.

2.6. Działania podejmowane w związku z interwencjami konsumentów

Interwencje są sygnałami ze strony społeczeństwa obligującymi do podjęcia działań, pożądaných z punktu widzenia osoby zgłaszającej.

W 2015 r. przeprowadzono 96 kontroli interwencyjnych, w tym:

- 59 interwencji w zakładach obrotu żywnością,
- 34 w zakładach żywienia zbiorowego otwartego,
- 3 w zakładach produkcji żywności.

Kontrole w przedmiotowych zakładach potwierdziły zasadność 24 zgłoszeń.

Interwencje dotyczyły przede wszystkim wprowadzania do obrotu żywności niewłaściwej jakości zdrowotnej, po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości.

2.7. Współpraca z innymi jednostkami kontrolującymi

W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego nad zakładami branży spożywczej utrzymywana jest stała współpraca na mocy stosownych porozumień z:

- Inspekcją Weterynaryjną,
- Inspekcją Farmaceutyczną,
- Inspekcją Handlową,
- Państwową Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno Spożywczych.

Współpraca polega na bieżącym przekazywaniu informacji nt. stwierdzanych w trakcie kontroli nieprawidłowości będących przedmiotem nadzoru poszczególnych organów.

Dodatkowo w niektórych zakładach prowadzących wielokierunkową działalność związaną z produkcją i obrotem środkami spożywczymi przeprowadzane są wspólne kontrole kompleksowe.

2.8. Działania podejmowane w związku z powiadomieniami otrzymywanymi w ramach funkcjonowania systemu RASFF

W roku 2015 otrzymano 41 powiadomień alarmowych i informacyjnych RASFF, z tego 6 obejmowało materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością. Ponadto zostało utworzone 1 powiadomienie, które dotyczyło mięsa z kebaba.

Rys. 8. Graficzne symbole powiadomień europejskiego systemu szybkiego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych obowiązujące we wszystkich krajach UE.

2.9. Działania dodatkowe podejmowane w ramach nadzoru nad produkcją i obrotem środków spożywczych

- a) zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa

W 2015 r. z terenu powiatu rzeszowskiego przekazano do prokuratury 3 zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa:

- prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie sprzedaży żywności „na odległość”, w tym sprzedaży przez internet (firma SUPLIME),

- wprowadzanie do obrotu nowej żywności bez uzyskania zezwolenia (firma FIRE SNAKE sp. z o.o.),
- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych powszechnie spożywanych szkodliwych dla zdrowia (działalność p. Zenona Lubery).

b) postępowanie w przypadku zatruc pokarmowych

W bieżącym roku zostały zgłoszone dwa przypadki zbiorowego zatrucia pokarmowego. Pierwsze dotyczyło truskawek świeżych, a drugie ciasta z kremem. Po przeprowadzeniu dochodzenia epidemiologicznego w obu przypadkach nie zostało potwierdzone jakoby powyższe środki spożywcze były źródłem zatrucia.

c) ocena bloków żywienia w Domach Pomocy Społecznej

W 2015 r. dokonano dodatkowych kontroli bloków żywienia w domach Pomocy Społecznej znajdujących się na terenie Rzeszowa:

- DPS, Rzeszów, ul. Powstańców Styczniowych 37,
- DPS, Rzeszów, ul. Sucharskiego 1,
- DPS Filia, Rzeszów, ul. Łabędzia 9,
- DPS dla Kombatantów, Rzeszów, ul. Powstańców Śląskich 4,
- DPS, Rzeszów, ul. Załęska.

Stan higieniczno-sanitarny w przedmiotowych zakładach nie budził zastrzeżeń. Ponadto dokonano oceny jadłospisów dekadowych. Żywnienie pacjentów w ww. obiektach oceniono pozytywnie, uwagi dotyczyły jedynie urozmaicenia posiłków oraz ograniczenia zużycia soli.

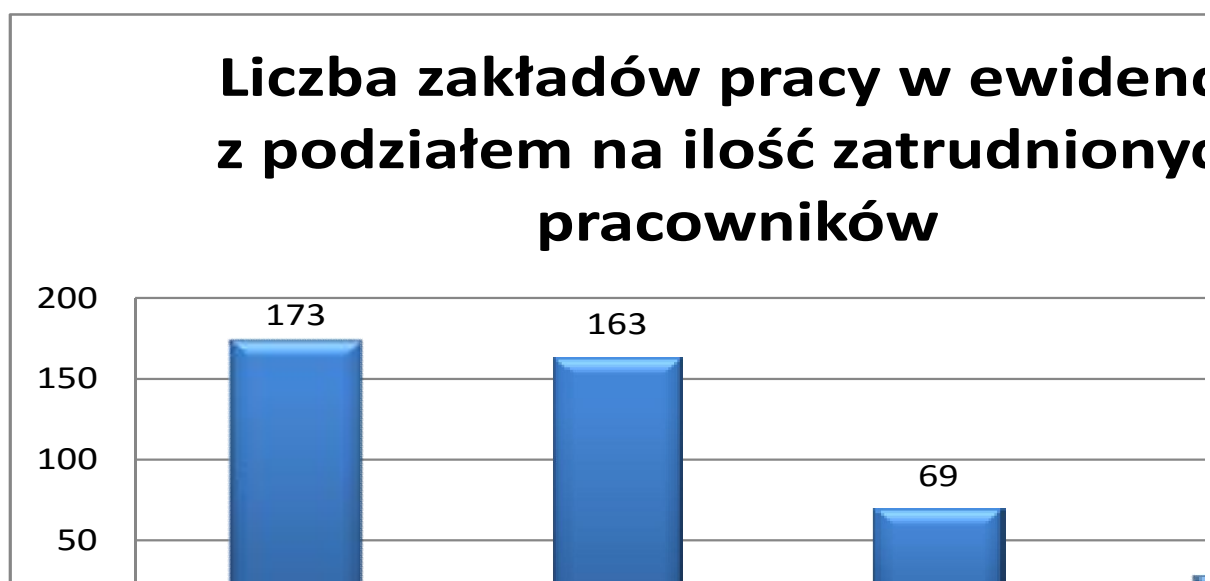
Rys. 9. Dom Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekle Psychiczenie Chorych w Rzeszowie.

III. ODZIAŁ HIGIENY PRACY

Do zadań Oddziału Higieny Pracy w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego należy kontrola stanu sanitarnego i higieny w zakładach oraz miejscach pracy przez analizowanie wyników pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy, wykonywanych przez laboratoria uprawnione do prowadzenia takich badań, prowadzenie postępowania i dokumentacji w sprawie zgłoszonych podejrzeń chorób zawodowych, nadzór nad substancjami i mieszaninami chemicznymi, detergentami, prekursorami narkotyków grupy 2 i 3, produktami biobójczymi, czynnikami biologicznymi i rakotwórczymi występującymi w środowisku pracy oraz kontrola realizacji zakazu wprowadzania do obrotu produktów co do których zachodzi podejrzenie, że są środkami zastępczymi.

Zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego na 2015 r., nadzór w dziedzinie higieny pracy był prowadzony w szczególności m.in. w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy, postępowania administracyjnych w zakresie chorób zawodowych oraz nadzoru nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach produkujących artykuły spożywcze, jak również nadzoru nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na rtęć i jej związki.

W 2015 r. w ewidencji obiektów na terenie miasta Rzeszowa pozostających pod nadzorem Oddziału Higieny Pracy było 500 zakładów, z których skontrolowanych zostało 204, zatrudniających 28130 osób. Przeprowadzonych zostało 255 kontroli, w wyniku których wydanych zostało łącznie 44 decyzje administracyjne.

Wyk. 11. Liczba zakładów pracy znajdujących się w 2015 r. z podziałem na ilość osób zatrudnionych.

W trakcie przeprowadzonych w 2015 r. kontroli, najczęściej stwierdzane uchybienia dotyczyły pomieszczeń pracy i pomieszczeń socjalnych, np. zniszczone powierzchnie ścian, sufitów, podłóg i parapetów, zniszczone fotele w pomieszczeniu szatni, zniszczone powierzchnie szafek, uniemożliwiające ich mycie i dezynfekcję, zniszczona okleina, brak warunków do higienicznego przechowywania odzieży własnej, roboczej, ochronnej dla pracowników.

Ponadto do często stwierdzanych uchybień należały:

- brak okresowych badań lekarskich pracowników,
- brak pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy, wykonanych przez laboratorium uprawnione do przeprowadzania pomiarów,
- brak rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia oraz karty badań i pomiarów,
- nie poinformowanie pracowników narażonych na oddziaływanie czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy o aktualnych wynikach badań i pomiarów czynników szkodliwych oraz nie udostępnianie im tych wyników,
- nie zapewnienie systemu pierwszej pomocy przedmedycznej w razie wypadku (apteczka, instrukcja udzielania pierwszej pomocy),
- brak przeszkolenia pracowników w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej,
- brak oceny ryzyka zawodowego na poszczególnych stanowiskach pracy,
- brak uwzględnienia w istniejącej ocenie ryzyka zawodowego (np. na stanowisku piekarza), narażenia związanego z występowaniem czynników szkodliwych w środowisku pracy (np. zapylenia),
- brak pomieszczeń higieniczno-sanitarnych (szatni) dla pracowników,
- brak zaopatrzenia pracowników w niezbędne środki higieny osobistej, a także środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze przewidziane na danym stanowisku.

Usunięcie powyższych nieprawidłowości nakazano w drodze decyzji administracyjnych.

Wiele uchybień w zakresie stanu sanitarno-technicznego zostało stwierdzonych w zakładach należących do ochrony zdrowia oraz w zakładach pomocniczych ochrony zdrowia, takich jak stolarnia, warsztaty, apteka szpitalna, zakład patomorfologii, laboratorium, zakład diagnostyki obrazowej, punkt pralniczy, kuchnia, szatnia. Stwierdzano uchybienia m.in. takie jak: zniszczone oraz trudne do czyszczenia i dezynfekcji powierzchnie ścian, sufitów, pęknięcia i odpryski farby, nierówne, zniszczone i trudne do czyszczenia i dezynfekcji podłogi.

W 9 skontrolowanych zakładach stwierdzono nieprawidłowości wynikające z przekroczeń normatywów higienicznych na stanowiskach pracy. Ustalono, że 534 pracowników wykonywało

pracę w nadmiernym hałasie, 13 osób pracowało w warunkach przekroczenia normatywów drgań mechanicznych ogólnych i miejscowych, 14 osób w przekroczeniu normatywów substancji chemicznych, natomiast 12 pracowników w nadmiernym zapyleniu.

W wyniku przeprowadzonych kontroli wydane zostały decyzje administracyjne, nakazujące obniżenie przekroczeń normatywów higienicznych do wartości określonych normą, aby nie zagrażały zdrowiu pracowników. Dotyczyły one m.in.:

- obniżenia poziomu ekspozycji na hałas odniesiony do 8-godzinnego dobowego wymiaru czasu pracy na jaki narażeni są pracownicy na stanowisku pracy: maszynista urządzeń chłodniczych – obsługa sprężarek i pomp glikolu,
- obniżenia poziomu ekspozycji pyłów organicznych pochodzenia zwierzęcego i roślinnego zawierających poniżej 10% wolnej krzemionki: frakcja wdychalna do wielkości nieprzekraczającej 4 mg/m^3 , frakcja respirabilna do wielkości nieprzekraczającej 2 mg/m^3 na stanowisku pracy: ślusarz – spawacz na hali produkcyjnej,
- obniżenia poziomu ekspozycji manganu i jego związków nieorganicznych w przeliczeniu na Mn – frakcja respirabilna do wielkości nieprzekraczającej $0,05 \text{ mg/m}^3$ na stanowisku pracy spawacz-ślusarz na hali produkcyjnej,
- obniżenia poziomu ekspozycji na hałas odniesiony do 8-godzinnego dobowego wymiaru czasu pracy, na jaki narażeni są pracownicy na stanowisku pracy: ślusarz-spawacz na hali produkcyjnej w zakładzie produkcji zbiorników,
- obniżenia poziomu ekspozycji na hałas odniesiony do 8-godzinnego dobowego wymiaru czasu pracy, na jaki narażeni są pracownicy na stanowisku operator maszyn do cięcia kamienia,
- obniżenia poziomu ekspozycji na heksan do wielkości nieprzekraczającej 72 mg/m^3 na stanowisku pracy: starszego specjalisty w pracowni chromatograficznej,
- obniżenia poziomu ekspozycji tetrachloroetenu na stanowisku pracy: pracownik pralni chemicznej (pomieszczenie pralni), ze względu na 2,393 – krotne przekroczenie wartości najwyższego dopuszczalnego stężenia (NDS) tetrachloroetenu.

Wygzekwowano poprawę warunków pracy poprzez obniżenie najwyższego dopuszczalnego natężenia (NDN) hałasu dla 16 osób oraz najwyższego dopuszczalnego stężenia (NDS): tetrachloroetenu – dla 2 osób, heksanu – dla 2 osób, formaldehydu – dla 5 osób, 2-fenylometanolu – dla 6 osób, ozonu – dla 6 osób, tlenków azotu- dla 6 osób, pyłów – dla 12 osób. Na stanowiskach pracy, gdzie warunki technologiczne i techniczne nie pozwoliły na całkowite usunięcie przekroczeń natężenia hałasu, nakazano zaopatrzenie pracowników w odpowiednio

dobrane ochronniki słuchu oraz sporządzenie i wprowadzenie w życie programu działań organizacyjno-technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia.

W 2015 r. w dwóch zakładach pracy stwierdzono przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia chwilowego (NDSCh) tetrachloroetenu skutkujące koniecznością unieruchomienia stanowisk pracy, do momentu przedłożenia wyników pomiarów potwierdzających brak przekroczenia normatywów higienicznych. Wykonane pomiary potwierdziły usunięcie usterek i doprowadzenie stężenia tetrachloroetenu do wielkości obowiązującej normy.

W ramach prowadzonego nadzoru stwierdzono uchybienia w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin w 4 zakładach, które dotyczyły m.in. braku aktualnego spisu stosowanych substancji i mieszanin chemicznych, braku oceny ryzyka zawodowego uwzględniającej narażenie związane ze stosowaniem niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych, nie uwzględnienia w istniejącej ocenie ryzyka zawodowego narażenia związanego ze stosowaniem niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych, braku natrysku ratunkowego (prysznic bezpieczeństwa) do obmycia całego ciała oraz oddzielnego natrysku (prysznic) do przemywania oczu – nie dalej niż 20 m w linii poziomej od stanowisk, gdzie wykonywane są procesy, w których występuje narażenie na oblanie środkami żrącymi, nieprawidłowego oznakowanie opakowania mieszaniny chemicznej, braku zapoznania pracowników z kartami charakterystyki stosowanych substancji i mieszanin chemicznych.

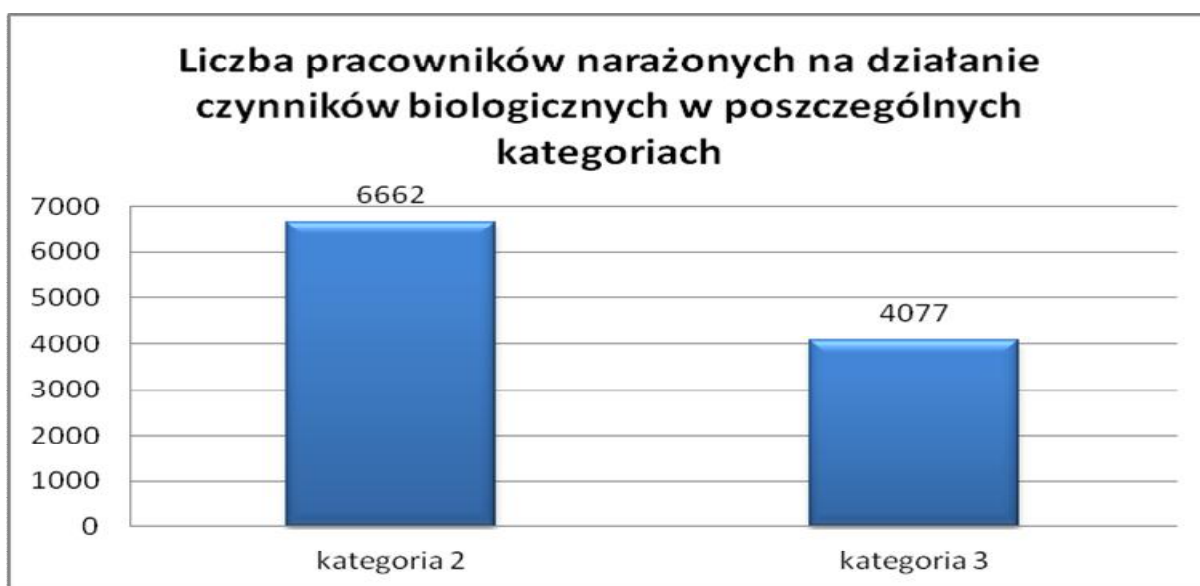
Wielu pracowników na terenie miasta Rzeszowa jest narażonych na kontakt z różnymi czynnikami biologicznymi w swoim środowisku pracy.

Czynniki biologiczne definiuje się jako:

- drobnoustroje komórkowe oraz jednostki bezkomórkowe zdolne do replikacji lub przenoszenia materiału genetycznego (bakterie, grzyby, wirusy),
- drobnoustroje zmodyfikowane genetycznie,
- hodowle komórkowe,
- pasożyty wewnętrzne człowieka,
- priony,

które mogą być przyczyną zakażenia, alergii (uczulenia) lub zatrucia. Ze względu na stopień zagrożenia czynniki biologiczne dzieli się na cztery grupy. Podstawą podziału są ich właściwości zakaźne. Kryteriami zaklasyfikowania czynników biologicznych do poszczególnych grup zagrożenia są zdolność do wywoływania choroby u człowieka oraz ciężkości jej przebiegu, możliwość rozprzestrzenienia się choroby w populacji, możliwość zastosowania skutecznej profilaktyki i leczenia. Na terenie miasta Rzeszowa występują czynniki biologiczne zaklasyfikowane do 1, 2 i 3 grupy zagrożenia.

W 2015 r. na terenie miasta Rzeszowa w 121 zakładach pracowało 6662 osób narażonych na działanie czynników biologicznych kategorii 2 oraz 4077 osób narażonych na działanie czynników biologicznych kategorii 3. Były to m.in. zakłady produkujące żywność, jednostki ochrony zdrowia, zakłady gospodarki odpadami i oczyszczania ścieków oraz archiwa, biblioteki, pływalnie. Przeprowadzone kontrole stwierdziły uchybienia w postaci braku rejestru prac oraz rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 grupy zagrożenia. Stwierdzano również brak udokumentowanej oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy uwzględniającej narażenie pracowników na czynniki biologiczne oraz niezapoznanie pracowników z ww. oceną ryzyka zawodowego.

Wyk. 12. Liczba pracowników narażonych na działanie czynników biologicznych w 2015 r. w kategorii 2 i 3.

W 2015 r. na terenie miasta Rzeszowa w narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym pracowało 1248 osób w 31 zakładach. Najczęściej stwierdzanymi czynnikami rakotwórczymi były m.in. promieniowanie jonizujące, akrylamid, akrylonitryl, benzen, chlorek benzylu, związki kadmu, związki chromu (VI), WWA, eter naftowy, furan, glicydol, związki kadmu, związki niklu, tioacetamid, tlenek arsenu, bromian potasu, epichlorohydryna, azotan ołowiu (II), chlorek etylenu, chlorek kobaltu, azbest, pyły drewna twardego takie jak dąb, buk, jawor, jesion, brzoza, olcha, czereśnia. Podczas przeprowadzonych kontroli stwierdzono, iż pracodawcy rzetelnie prowadzili dokumentację w zakresie rejestru pracowników narażonych na działanie ww. czynników, z wyjątkiem jednego zakładu, co skutkowało wydaniem decyzji administracyjnej.

Ponadto w 2015 r. kontynuowano nadzór nad narażeniem pracowników podczas usuwania wyrobów zawierających włókna azbestu z budynków mieszkalnych. Przeprowadzona kontrola

realizacji wymogów w zakresie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników i procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym oraz wymogów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas usuwania wyrobów zawierających azbest nie wykazały nieprawidłowości.

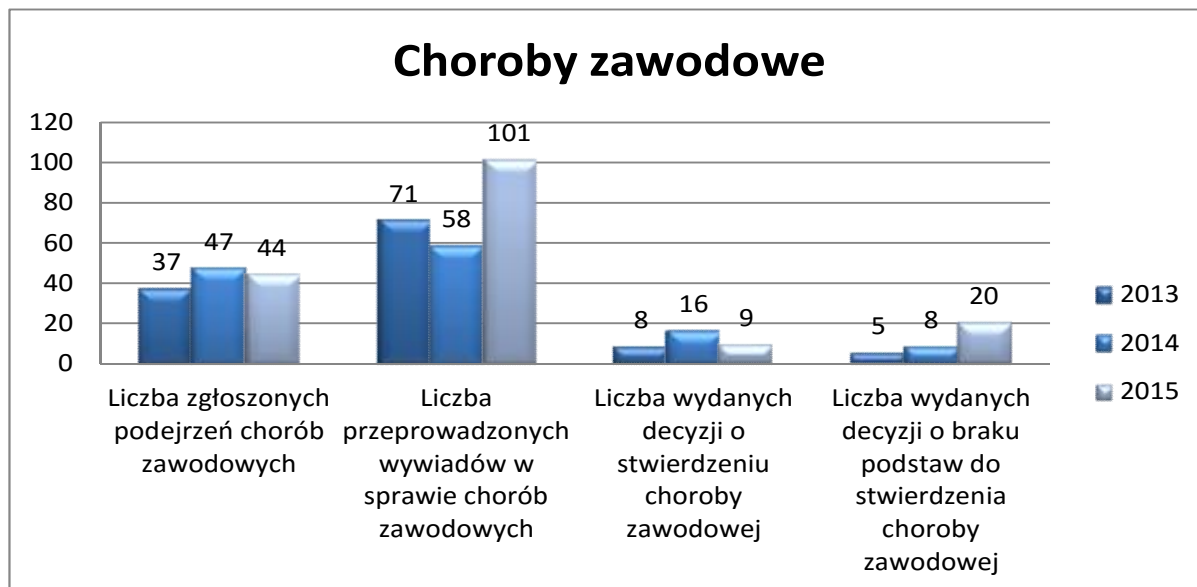

Rys. 10. Usuwanie płyt azbestowych z dachu budynku.

W 2015 r. do Oddziału Higieny Pracy wpłynęło 9 skarg dotyczących funkcjonowania zakładów pracy mieszczących się na terenie Rzeszowa. Dotyczyły one m. in. złego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń pracy, szatni oraz jadalni. Pracownicy skarżyli się także na zbyt małą ilość toalet w stosunku do zatrudnionych osób, duże zagęszczenie stanowisk w pomieszczeniach pracy, niewłaściwą wentylację pomieszczeń, uciążliwości zapachowe niewiadomego pochodzenia w pomieszczeniach pracy. Odnotowywano również skargi dotyczące uciążliwych zapachów pochodzących z pobliskich zakładów pracy czy drgań przenoszonych przez podłogę i odczuwanych w domach jednorodzinnych usytuowanych w sąsiedztwie zakładu. Pracownicy Oddziału Higieny Pracy przeprowadzili w tych sprawach 17 kontroli, w wyniku których wydano 3 decyzje administracyjne zobowiązujące do usunięcia zgłoszonych nieprawidłowości.

Praca w narażeniu zawodowym, tj. w kontakcie z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia, występującymi w środowisku pracy, a także sposób wykonywania pracy, może w konsekwencji prowadzić do wystąpienia u pracowników chorób zawodowych. W roku 2015 z terenu miasta Rzeszowa zgłoszono do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie 44 podejrzenia chorób zawodowych. Pracownicy Oddziału Higieny Pracy przeprowadzili na terenie miasta Rzeszowa 101 kontroli w związku ze zgłoszonymi podejrzeniami w sprawach chorób zawodowych. W wyniku prowadzonego postępowania wydano 9 decyzji stwierdzających chorobę

zawodową oraz 20 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej (pozostałe postępowania są w toku).

Wyk. 13. Zestawienie danych dotyczących chorób zawodowych w latach 2013,2014 i 2015.

W porównaniu z poprzednimi latami wzrosła prawie dwukrotnie liczba kontroli w związku z wywiadami przeprowadzanymi w sprawie zgłaszanych podejrzeń chorób zawodowych. Również liczba wydanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej wzrosła prawie dwukrotnie.

Stwierdzone choroby zawodowe dotyczyły następujących schorzeń:

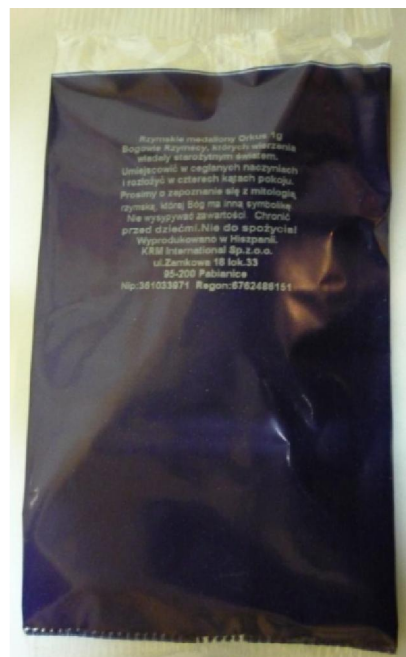
- choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa: gruźlica płuc – u 1 osoby,
- astma oskrzelowa – u 1 osoby,
- alergiczny nieżyt nosa – u 1 osoby,
- choroby skóry: pokrzywka kontaktowa – u 1 osoby,
- zespół wibracyjny: postać mieszana: naczyniowo-nerwowa i kostno-stawowa – u 1 osoby,
- przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy: przewlekłe zapalenie kaletki maziowej – u 1 osoby,
- przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy: przewlekłe zapalenie okołostawowe barku – u 2 osób,
- przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy: przewlekłe zapalenie ścięgna i jego pochewki – u 1 osoby.

Decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej dotyczyły chorób:

- pylice płuc: pylica azbestowa oraz pozostałe pylice krzemianowe – u 2 osób,
- przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli, które spowodowało trwałe upośledzenie sprawności wentylacyjnej płuc z obniżeniem natężonej objętości wydechowej pierwszosekundowej (FEV1) poniżej 60% wartości należnej, wywołane narażeniem na pyły lub gazy drażniące, jeżeli w ostatnich 10 latach pracy zawodowej co najmniej w 30% przypadków stwierdzono na stanowisku pracy przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń – u 2 osób,
- astma oskrzelowa – u 2 osób,
- ostre uogólnione reakcje alergiczne – u 1 osoby,
- przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat:
guzki głosowe twarde – u 1 osoby,
- przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat:
wtórne zmiany przerostowe fałdów głosowych – u 1 osoby,
- nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi: nowotwór pęcherza moczowego – u 1 osoby,
- choroby skóry: alergiczne kontaktowe zapalenie skóry – u 1 osoby,
- przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy: przewlekłe zapalenie okołostawowe barku – u 1 osoby,
- przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy: zespół rowka nerwu łokciowego – u 1 osoby,
- przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy: zespół cieśni w obrębie nadgarstka – u 5 osób,
- obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowanego hałasem, wyrażony podwyższeniem progu słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszającym, obliczony jako średnia arytmetyczna dla częstotliwości audiometrycznych 1, 2 i 3 kHz – u 1 osoby,
- choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa: bruceloza – u 1 osoby.

W 2015 r. na terenie miasta Rzeszowa funkcjonowały 2 sklepy wprowadzające do obrotu środki zastępcze tzw. dopalacze. W sklepach tych prowadzone były bieżące i interwencyjne kontrole. W oparciu o przepisy ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1412), PPIS w Rzeszowie prowadził postępowania administracyjne wobec wprowadzających do obrotu produkty, które są środkami zastępczymi. W myśl art. 4 ust. 1 pkt 9a ustawy z dnia 14.03.1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015 r., poz. 1412), jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że produkt stwarza zagrożenie zdrowia lub życia ludzi, właściwy inspektor wstrzymuje w drodze decyzji jego wytwarzanie lub wprowadzanie do obrotu lub nakazuje wycofanie produktu z obrotu na czas niezbędny do przeprowadzenia oceny i badań jego bezpieczeństwa, nie dłuższy jednak niż 18 miesięcy i w drodze decyzji zatrzymuje produkt.

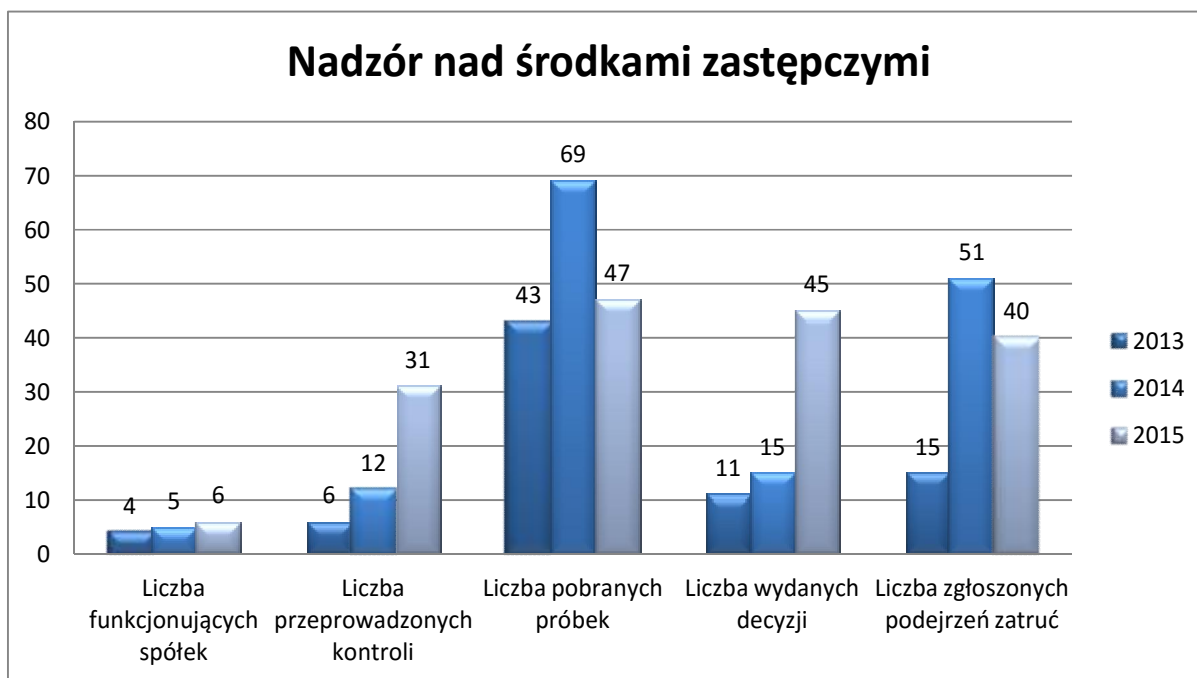
Rys. 11. Widok drzwi wejściowych do sklepu z dopalaczami oraz opakowanie jednego ze środków zastępczych.

W 2015 r. przeprowadzono 31 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu środków zastępczych (w 2014 r. i 2013 r. odpowiednio 12 i 6), w tym także kontrole w wyniku skarg mieszkańców na uciążliwość związaną z funkcjonowaniem sklepu Hindu Point przy ul. Langiewicza 10 w Rzeszowie.

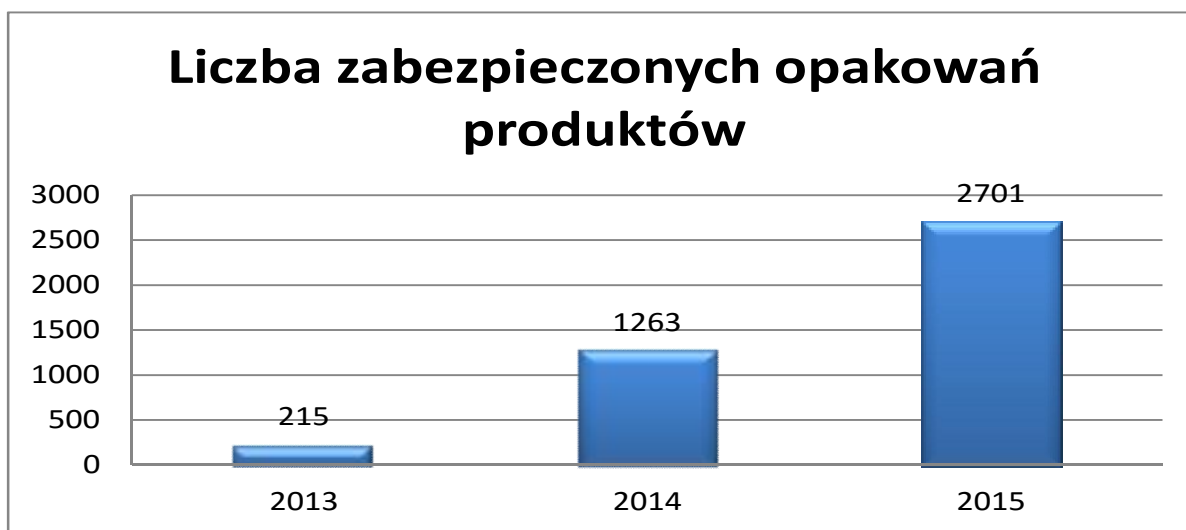
Od października 2015 r. prowadzono cotygodniowe kontrole ww. sklepu, wspólnie z Policją i Służbą Celną, w ramach przedsięwzięcia pod nazwą „Bezpieczna szkoła 2015”.

W sprawie „dopalaczy” wydano 45 decyzji administracyjnych (w 2014 r. i 2013 r. odpowiednio 15 i 11), 21 postanowień oraz 6 tytułów wykonawczych. W 2015 r. wpłynęło 40

zgłoszeń podejrzeń zatruc środkami zastępczymi, najwięcej w lipcu – 12 zgłoszeń (w 2014 r. – ogółem 51 zgłoszeń, w 2013 r. – ogółem 15 zgłoszeń). Najmłodsza osoba, u której podejrzewano zatrucie środkiem zastępczym w 2015 roku, miała 14 lat, najstarsza liczyła 38 lat.

Wyk. 14. Nadzór nad środkami zastępczymi w latach 2013, 2014 i 2015.

Wyk. 15. Liczba zabezpieczonych opakowań produktów w latach 2013, 2014 i 2015.

W trakcie czynności kontrolnych dokonanych przez upoważnionych przedstawicieli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie zabezpieczono łącznie 2701 opakowań produktów (w 2014 r. – odpowiednio 1263 opakowań, w 2013 r. – 215 opakowań)

w związku z podejrzeniem, że są one środkami zastępczymi (tzw. „dopalaczami”). Do badań pobrano 47 próbek produktów (w 2014 r. – 69 próbek, w 2013 r. – 43 próbki).

W 2015 r. w sklepie Hindu Point przy ul. Langiewicza 10 zwiększyła się częstotliwość kontroli prowadzonych przez upoważnionych pracowników Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie. Kontrole dotyczyły funkcjonowania różnych spółek prowadzących tę działalność.

W laboratoriach uprawnionych do badań chemiczno-toksykologicznych, przeprowadzono analizy zatrzymanych produktów pod kątem obecności w ich składzie związków, które wypełniają definicję „środka zastępczego” w rozumieniu art. 4 pkt 27 ustawy z dnia 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r., poz. 124, ze zm.). Przeprowadzone analizy wykazały, że wszystkie produkty zabezpieczone w sklepie przy ul. Langiewicza 10, zawierały w swoim składzie środki zastępcze.

W obecnym stanie prawnym, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie wykorzystywał możliwość, którą przewiduje art. 44c ust. 1 i ust. 3 pkt 2 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1412), a mianowicie nakazywał zaprzestania prowadzenia działalności w pomieszczeniach służących wprowadzaniu produktów do obrotu na czas niezbędny do usunięcia zagrożenia, nie dłuższy niż 3 miesiące. Decyzjom tym nadawany był rygor natychmiastowej wykonalności, z uwagi na ochronę zdrowia i życia ludzkiego. Natychmiastową reakcją podmiotu kontrolowanego było powstanie nowej spółki, działającej w tym samym sklepie w Rzeszowie i wprowadzającej do obrotu handlowego produkty o innych nazwach, których kolejne badania laboratoryjne wykazywały podobny skład chemiczny. W 2015 r. było 6 takich spółek (w 2014 r. – 5, a w 2013 r. – 4). Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie w ramach nadzoru prowadził postępowania administracyjne w stosunku do wszystkich spółek, które funkcjonowały w ww. sklepie. Każdorazowa zmiana podmiotu kontrolowanego, czyniona przez kolejne spółki działające w tym sklepie, wymuszała na Państwowym Powiatowym Inspektorze Sanitarnym w Rzeszowie rozpoczynanie kolejnych długotrwałych postępowań administracyjnych. Składając kolejne odwołania i zażalenia ww. spółki wykorzystywały wszelkie możliwości prawne umożliwiające prowadzenie działalności. Spółki działające w sklepie przy ul. Langiewicza 10 funkcjonowały także w innych miastach Polski. Od października 2015 roku sklep przy ul. Langiewicza 10 jest zamknięty.

Na terenie miasta Rzeszowa w 2015 r. funkcjonował również sklep LUCKY SHOP przy ul. Batorego 15, należący do innego dystrybutora, który wprowadzał do obrotu produkty, co do których zachodziło podejrzenie, że są środkami zastępczymi. Został on objęty natychmiastowym nadzorem. W 2015 r. w ww. sklepie przy ul. Batorego 15 przeprowadzono łącznie 3 kontrole, podczas których dokonano zabezpieczenia oraz poboru prób środków, co do których zachodziło

podejrzanie, że są środkami zastępczymi. Upoważnieni przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie pobrali do przeprowadzenia oceny i badań ich bezpieczeństwa po 1 próbce każdego z 15 produktów. Przeprowadzone badania chemiczno – toksykologiczne nie potwierdziły w ich składzie obecności substancji, które wskazują, że dany produkt jest uznawany za środek zastępczy. Od maja 2015 roku sklep jest zamknięty.

W ramach nadzoru nad środkami zastępczymi pracownicy Oddziału Higieny Pracy uczestniczyli także:

- w przygotowaniu zawiadomień o popełnieniu przestępstwa przesyłanych do Prokuratury w Rzeszowie i Pabianicach,
- w przygotowaniu wystąpień do posłów w sprawie zmian w przepisach dotyczących nadzoru nad środkami zastępczymi,
- w przejęciu, a następnie przesłaniu do właściwych terenowo państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych, zabezpieczonych 1729 sztuk „dopalaczy” pochodzących z 23 przejętych przez Izbę Celną w Przemyślu Wydział Zwalczenia Przystępczości Referat Grupa Mobilna w Rzeszowie przesyłek. W wyniku działań zatrzymano łącznie (w 2014 r. i 2015 r.) 6846 sztuk „dopalaczy”, które przejął tutejszy Inspektor,
- w przekazywaniu na wniosek Centralnego Biura Śledczego Oddział w Rzeszowie materiałów i informacji zebranych przez pracowników oddziału w ramach nadzoru nad „dopalaczami”.

Przy prowadzeniu poszczególnych postępowań Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie stale współpracuje i korzysta z pomocy Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie, Izby Celnej w Przemyślu Wydział Zwalczenia Przystępczości Referat Grupa Mobilna w Rzeszowie, informuje o każdych podjętych czynnościach Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, Komendę Miejską Policji, Głównego Inspektora Sanitarnego (wpisy do elektronicznego systemu monitorowania informacji o środkach zastępczych) oraz, w razie potrzeby, Wojewódzkiego Inspektora Farmaceutycznego w Łodzi.

IV. ODDZIAŁ HIGIENY KOMUNALNEJ

Pracownicy oddziału higieny komunalnej kontrolują pod względem sanitarno-higienicznym obiekty użyteczności publicznej do których należą: hotele, domy pomocy społecznej, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu, dworce autobusowe, pływalnie kryte oraz odkryte oparte na wodzie wodociągowej, miejsca wykorzystywane do kąpieli oraz ustępy publiczne.

W ramach nadzoru nad wodociągami kontrolowane są stacje uzdatniania wody, pobierane próbki wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz wydawane oceny o przydatności wody do spożycia. Pobierane są również próby wody w zakresie badania mikrobiologicznego z pływalni oraz miejsc wykorzystywanych do kąpieli.

Pracownicy biorą też udział wspólnie z pracownikami administracji osiedli, strażą miejską w oględzinach nieruchomości, które związane są z interwencjami mieszkańców osiedli na niewłaściwy stan sanitarny i porządkowy wymienionych miejsc.

4.1. Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie na terenie miasta Rzeszowa nadzoruje 4 urządzenia dostarczające wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

Są to następujące obiekty:

- wodociąg Rzeszów, którego właścicielem Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Rzeszowie sp. z o.o., ul. Naruszewicza 18,
- wodociąg Rzeszów-Budziwój jest własnością Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej „EKO-STRUG” w Tyczynie, ul. Kościuszki 6,
- wodociąg Szpitala Wojewódzkiego nr 2 im. Św. Królowej Jadwigi, ul. Lwowska 60,
- wodociąg Domu Pomocy Społecznej dla Kombatantów, ul. Powstańców Śląskich 4. Jakość wody z tych wodociągów w zakresie bakteriologicznym oraz fizykochemicznym nie budzi zastrzeżeń.

Rys. 12. Wodociąg komunalny należący do MPWiK w Rzeszowie.

4.1. Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej

a) Miejsce wykorzystywane do kąpieli

W sezonie letnim 2015 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie na terenie miasta Rzeszowa nadzorował 1 miejsce wykorzystywane do kąpieli w Rzeszowie przy ul. Kwiatkowskiego. Po przeprowadzonej kontroli stanu sanitarnego nie stwierdzono uchybień w zakresie utrzymania czystości i porządku.

Rys. 13. Miejsce wykorzystywane do kąpieli w Rzeszowie, tzw. „Żwirownia”.

Plaże przy miejscu wykorzystywanym do kąpieli były na bieżąco sprzątane. Zapewniona była odpowiednia ilość koszy na odpady komunalne, które były opróżniane codziennie. Strefy do kąpieli były wyznaczone i trwale oznakowane, strzeżone przez ratowników. Zapewnione były również sanitariaty (3 kabiny ustępowe typu TOI-TOI), przebieralnie (damska i męska), hangar, w którym przechowywany jest sprzęt do pływania (kajaki, rowerki wodne). W widocznym miejscu umieszczony był regulamin obiektu oraz tablica informacyjna zawierająca dane zgodne z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 28.04.2011 r. w sprawie ewidencji kąpielisk oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpieli (Dz. U. Nr 91, poz. 527).

Organizator tego obiektu - Rzeszowski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Rzeszowie, ul. Jałowego 23A, pobrał 2 próbki wody przed otwarciem sezonu kąpielowego raz 2 próbki w czasie trwania sezonu. Na podstawie okazanych wyników jakości wody oraz nadzoru wizualnego wydano 2 bieżące oceny stwierdzające, że woda przeznaczona do kąpieli w nadzorowanym obiekcie odpowiada wymaganiom zawartym w Załączniku nr 1 część A do Rozporządzenia

Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (Dz. U. Nr 86, poz. 478).

b) Baseny kąpielowe

W 2015 r. na terenie miasta Rzeszowa Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie nadzorował 9 basenów kąpielowych w tym 8 całorocznych oraz jeden sezonowy.

W 2015 r. z wyżej wymienionych obiektów pobrano ogółem 59 prób wody, zbadano ogółem 236 parametrów bakteriologicznych.

Wydano łącznie 3 decyzje nakazujące poprawę jakości wody przeznaczonej do kąpieli i jednocześnie wstrzymano użytkowanie tych basenów do czasu poprawy jakości wody. Decyzje dotyczyły basenu Regionalnego Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjnego dla Dzieci i Młodzieży w Rzeszowie, ul. Lwowska 60, oraz basenu w Hotelu ALABASTER w Rzeszowie przy ul. Stafieja.

Ponadto w 2015 r. przeprowadzono 8 kontroli stanu sanitarnego basenów kąpielowych, stan sanitarny i higieniczny nie budził zastrzeżeń. W dalszym ciągu obowiązuje decyzja wydana na krytą pływalnię STAL przy ul. Matuszczaka w zakresie poprawy stanu technicznego pomieszczeń tego obiektu w terminie do 30.12.2016 r.

c) Ustępy publiczne

W 2015 r. w tej grupie nadzorowanych było 78 obiektów, w tym 19 ustępów stałych – skanalizowanych oraz 59 tymczasowych – nieskanalizowanych. W ciągu roku przeprowadzono 140 kontroli sanitarnych. Po dokonanych kontrolach wydano 1 decyzje nakazującą zapewnienie prawidłowego stanu technicznego pomieszczeń ustępu przy ul. Dołowej, która została wykonana.

d) Domy Pomocy Społecznej

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie w 2015 r. nadzorował 5 obiektów z tej grupy, w których przeprowadzono 5 kontroli stanu sanitarnego. Po dokonanych kontrolach nie wydano decyzji oraz zaleceń.

e) Noclegownie

Na terenie miasta Rzeszowa pod nadzorem Państwowej Powiatowej Inspekcji Sanitarnej w Rzeszowie znajduje się schronisko dla bezdomnych mężczyzn w Rzeszowie, ul. Jana Styki 21 oraz Dom Samotnej Matki i Interwencji Kryzysowej w Rzeszowie, ul. Ks. Sondejka (wcześniej Dojazd Staroniwa 7).

W 2015 r. w w/w obiektach przeprowadzono 3 kontrole sanitarne, w tym 1 sprawdzającą wykonanie decyzji z roku 2014, która została wykonana. Stan sanitarny i higieniczny tych obiektów ocenia się jako dobry.

Rys. 14. Dom Samotnej Matki i Interwencji Kryzysowej w Rzeszowie.

f) Hotele

W mieście Rzeszowie PPIS w Rzeszowie nadzoruje 29 obiekty hotelarskie, w których przeprowadzono 27 kontroli. Nie wydawano decyzji na poprawę stanu sanitarnego oraz nie nakładano mandatów.

g) Inne obiekty w których świadczone są usługi hotelarskie

W tej grupie nadzorowanych jest 14 obiektów, w których przeprowadzono 11 kontroli.

h) Zakłady fryzjerskie, fryzjersko-kosmetyczne, gabinety odnowy biologicznej, tatuażu (393 obiekty)

Po przeprowadzonych kontrolach w tych obiektach wydano 13 decyzji, które dotyczyły:

- odnowienia brudnych, z odpryskami farby ścian w pomieszczeniach usługowych zakładu,
- zapewnienia środków kosmetycznych oraz narzędzi jednorazowego użytku naruszających ciągłość tkanek o aktualnych terminach ważności,
- zainstalowania umywalki z bieżącą ciepłą i zimną wodą oraz odprowadzeniem ścieków do kanalizacji przy stanowisku świadczenia usług,

- zapewnienia sterylnych narzędzi i sprzętu używanych podczas świadczenia usług oraz okazania umowy zawartej z podmiotem sterylizującym narzędzia i sprzęt,
- zapewnienia prawidłowego postępowania z odpadami niebezpiecznymi,
- opracowania procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi przy świadczeniu usług,
- zapewnić wyposażenie zakładu o powierzchniach gładkich, zmywalnych i odpornych na wilgoć i środki dezynfekcyjne,
- zapewnienia higienicznego przechowywania bielizny czystej.

W 2015 r. nałożono 3 mandaty karne na kwotę 600 zł. za:

- zły stan sanitarno-higieniczny zakładu,
- brak sterylnych narzędzi wielokrotnego użytku,
- nieprawidłowe postępowanie z narzędziami brudnymi,
- niehigieniczne przechowywanie narzędzi czystych,
- przeterminowane preparaty kosmetyczne,
- wielokrotne używanie narzędzi jednorazowego użytku,
- brudne, niedezynfekowane narzędzia fryzjerskie.

i) Tereny rekreacyjno-spacerowe

W 2015 r. na terenie miasta Rzeszowa nadzorowano 18 terenów rekreacyjnych:

- Park Kultury i Wypoczynku nad Wisłokiem przy ul. Bulwarowej,
- Park Jedności Polonii z Macierzą, ul. Ciepłińskiego,
- Park Miejski im. Solidarności przy ul. Dąbrowskiego,
- Park Inwalidów Wojennych przy ul. Dominikańskiej,
- Park Sybiraków przy ul. Ofiar Katynia i Broniewskiego,
- Park Wypoczynku Czynnego przy ul. Powstańców Warszawy i Podwisłocze,
- Park Olszynki przy ul. Szopena,
- Park Papieski przy al. Sikorskiego i Armii Krajowej,
- Park im. Władysława Szafera – os. Słocina przy ul. Powstańców Śląskich i Paderewskiego,
- Rezerwat Lisia Góra,
- Teren nad Zalewem,
- Park na osiedlu Kmity przy ul. Wyspiańskiego,
- Ogródek Jordanowski przy ul. Unii Lubelskiej,
- Park Jędrzejowiczów pomiędzy ul. Partyzantów i Lubelską,

- Park przy miejscu wykorzystywanym do kąpieli ul. Kwiatkowskiego,
- Park MIŁOCIN w Rzeszowie,
- Park Błogosławionej Karoliny Kózki,
- Park przy ul. Biedzkiej-Odrzykońskiej.

Wszystkie obiekty zostały skontrolowane. Stwierdzono, że miejsca te wyposażone są w ławki, kosze na odpadki stałe, zamocowane w sposób trwały, alejki wyasfaltowane lub wybrukowane, czyste. Nie odnotowano interwencji na porządek i czystość po imprezach masowych (dniach osiedla, koncertach, itp.).

j) Dworce PKP i PKS

PPIS w Rzeszowie na terenie miasta Rzeszowa nadzoruje 3 obiekty z tej grupy – dworzec główny PKS, dworzec główny PKP i dworzec podmiejski PKS przy ul. Kasprowicza.

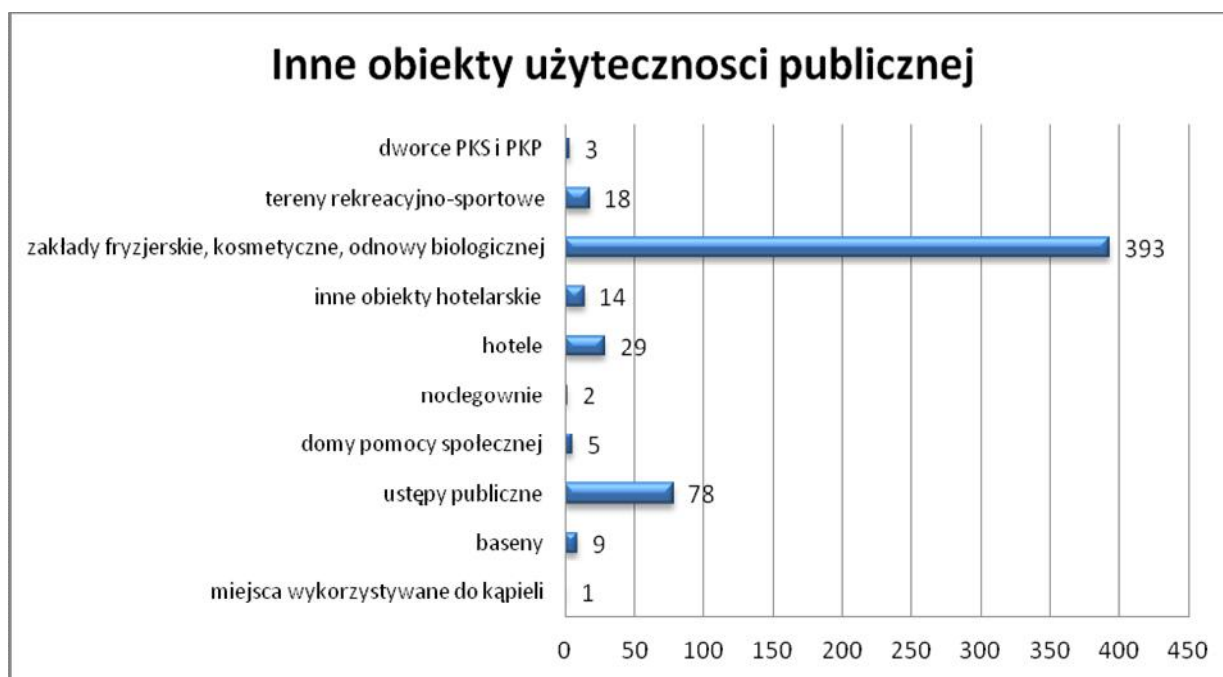
W 2015 r. przeprowadzono 5 kontroli. Wydano 1 decyzje na odmalowanie ścian poczekalni dworca przy ul. Kasprowicza, która została wykonana. Nie odnotowano interwencji na stan sanitarny i higieniczny tych obiektów.

Rys. 15. Dworzec PKP - „Rzeszów Główny” w Rzeszowie.

W II połowie roku 2015 wpływały do Państwowej Powiatowej Inspekcji Sanitarnej w Rzeszowie zgłoszenia mieszkańców osiedli Baranówka, Krakowska-Południe, Nowe Miasto, Śródmieście na występowanie w kranach brudnej ciepłej wody. Uzyskane informacje były niezwłocznie przekazywane do Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji oraz Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej. W celu wykrycia przyczyn zaistniałej sytuacji, wspólnie z przedstawicielami ww. przedsiębiorstw, pobrano do badania próbki ciepłej wody w punktach znajdujących się na terenie Rzeszowa, między innymi: u osób skarżących się, w hydroforniach i wymiennikowniach. Otrzymane wyniki były przekazywane do MPWiK i MPEC,

które wspólnie podejmowały działania zmierzające do opanowania zaistniałej sytuacji. Ponadto tut. Inspektor brał udział w konsultacjach organizowanych przez Prezydenta Miasta Rzeszowa, które miały na celu wyjaśnienie przyczyn pojawienia się brudnej ciepłej wody, a także wykluczenia tej sytuacji w przyszłości. PPIS w Rzeszowie uczestniczył w prezentacji, w trakcie której wskazywano praktyczne rozwiązania tego problemu w oparciu o obliczenia korozyjności i agresywności wody z wodociągu Rzeszów.

Wyk. 17. Liczba obiektów użyteczności publicznej w 2015 r. na terenie miasta Rzeszowa.

V. ODDZIAŁ HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

Oddział Higieny dzieci i Młodzieży zajmuje się nadzorem nad placówkami nauczania i wychowania dzieci i młodzieży, wyższymi uczelniami oraz placówkami letniego i zimowego wypoczynku. Kontrole tych placówek obejmują zagadnienia związane z warunkami higieniczno-sanitarnymi placówek, higieną procesu nauczania (dostosowanie mebli szkolnych do wzrostu dziecka, właściwym ułożeniem podziałów godzin uczniów). Ważnym zagadnieniem jest jakość posiłków dostarczanych dziecku w ramach żywienia zbiorowego zamkniętego oraz rodzaj i jakość artykułów spożywczych znajdujących się w obrocie handlowym w szkołach.

5.1. Placówki oświatowo-wychowawcze

W 2015 r. w ewidencji pionu higieny dzieci i młodzieży znajdowało się 183 placówki stałe oraz 43 turnusy letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Wyk. 17. Liczba placówek oświatowo-wychowawczych znajdujących się w ewidencji w 2015 r. na terenie miasta Rzeszowa.

Pracownicy oddziału przeprowadzili w placówkach stałych 203 kontrole, w tym: 29 kontrole w żłobkach, 72 w przedszkolach, 41 w szkołach, zespołach szkół i zespołach szkolno-przedszkolnych oraz 3 w szkołach policealnych, 32 na uczelniach wyższych, 16 w internatach i domach studenta i 2 w pozostałych placówkach uzyskując następujący obraz stanu sanitarno-technicznego:

a) Żłobki i kluby dziecięce

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie w 2015 r. pełnił nadzór nad 24 żłobkami w których przebywa 1151 dzieci w wieku do trzech lat.

Osiem placówek to żłobki samorządowe podlegające pod Miejski Zespół Żłobków (w styczniu 2015 r. rozpoczął działalność żłobek na ul. Bł. Karoliny), pozostałe 16 żłobków to obiekty prywatne. W roku ubiegłym nadzorem objęto 4 nowopowstałe żłobki prywatne.

W placówkach tych zapewnione były higieniczne warunki pobytu dzieci. Zabawki były czyste, nieuszkodzone oraz posiadały wymagane certyfikaty. Mycie i dezynfekcja sprzętu odbywała się w sposób prawidłowy. We wszystkich żłobkach zapewnione było wyżywienie w formie śniadań, obiadów dwudaniowych i podwieczorków. W żłobkach samorządowych posiłki te przygotowywane były na miejscu, natomiast w prywatnych korzystano z usług cateringowych.

Przeprowadzone kontrole w żłobkach oraz w firmach dostarczających posiłki do żłobków prywatnych wykazały, że w większości z nich przygotowanie, wydawanie i podawanie posiłków dzieciom odbywało się w higienicznych warunkach z zachowaniem zasad GHP, GMP i HACCP. W trakcie kontroli zwracano także uwagę na prawidłowe układanie jadłospisów oraz udzielano instruktaży i wydawano zalecenia odnośnie prawidłowego żywienia dzieci w wieku żłobkowym.

b) Przedszkola

W Rzeszowie w 2015 r. działalność prowadziło 91 przedszkoli (81 funkcjonujących samodzielnie oraz 10 wchodzących w skład zespołów szkolno-przedszkolnych). W roku ubiegłym powstało 4 nowe przedszkola założone przez osoby prywatne.

W obiektach tych stwierdzono, że dzieci mają zapewnione właściwe warunki pobytu. Sale zabaw, sanitariaty oraz pozostałe pomieszczenia z których korzystały przedszkolaki były utrzymane w czystości i porządku. Szczególną uwagę zwracano na warunki przechowywania pościeli, dostosowanie stolików i krzeseł do wzrostu dzieci oraz na prawidłowość mycia zabawek i sprzętu. Pracownicy PSSE w Rzeszowie zwracali uwagę na bezpieczeństwo dzieci uczestniczących w zabawach na świeżym powietrzu, a w szczególności sprawdzano zabezpieczenie piaskownic przed zanieczyszczeniami odchodami zwierząt oraz realizowanie wymogu wymiany piasku. Stan sanitarno-higieniczny i techniczny w większości obiektów nie budził zastrzeżeń.

We wszystkich placówkach prowadzone było żywienie dzieci. Posiłki były przygotowywane na miejscu lub dowożone przez firmy cateringowe. Jakość posiłków przygotowywanych we własnych blokach żywienia jest nieporównywalnie lepsza jakościowo i ilościowo od posiłków dowożonych, dlatego PPIS w Rzeszowie stoi na stanowisku, że najlepszym rozwiązaniem, z punktu widzenia zdrowia dzieci, są obiekty nauczania i wychowania posiadające własne bloki żywienia.

Nie są one nastawione jedynie na zysk i mogą przygotowywać posiłki urozmaicone i o właściwej jakości zdrowotnej.

Rys. 16. Punkt Przedszkolny z językiem angielskim „Dziecięca Kraina Fantazji” w Rzeszowie.

c) Szkoły

W 2015 r. pod nadzorem PPIS znajdowało się 41 szkół, w tym 8 zespołów szkolno-przedszkolnych, 5 zespołów szkół oraz 8 gimnazjów. Szkoły ponadgimnazjalne nadzorowane są przez Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego za wyjątkiem Zespołu Szkół Doskonalenia Zawodowego przy ul. Piłsudskiego 2, Zespołu Szkół Muzycznych nr 1 przy ul. Szopena 32, Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 4 przy al. Rejtana, Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 2 przy ul. Hetmańskiej 38, Liceum Ogólnokształcącego Sióstr Prezentek przy ul. Ks. Jałowego 1 i Liceum Ogólnokształcącego WSiZ przy ul. Rudnickiego 2.

Czystość i porządek w tych placówkach nie budziły zastrzeżeń. Sanitariaty wyposażone były w środki higieny osobistej tj. mydło i papier toaletowy a w większości szkół również w ręczniki papierowe lub suszarki.

W szkołach tych oceniano rozkłady zajęć uczniów i nie stwierdzono nieprawidłowości.

W 30 szkołach uczniowie mieli możliwość korzystania z obiadów które były najczęściej dwudaniowe i przygotowywane na miejscu. Przeprowadzone kontrole wykazały, że posiłki przygotowywane były w higienicznych warunkach. Surowce i półprodukty wykorzystywane

do przygotowania obiadów były prawidłowo przechowywane a ich termin przydatności do spożycia lub data minimalnej trwałości były aktualne. W szkołach oceniano jadłospisy metodą punktową. Pojawiającymi się błędami było niepodawanie posiłków z zawartością białka

zwierzęcego w dwóch lub w trzech dniach w ciągu dekady oraz owoców i warzyw w formie surowej. W szkołach tych udzielano instruktażu odnośnie prawidłowego układania jadłospisów oraz przypomniano, że zróżnicowany sposób żywienia jest podstawowym warunkiem dobrego zdrowia.

Ponadto szkoły uczestniczyły w programach: „Owoce i warzywa w szkole”, „5 porcji warzyw, owoców lub soku”, „Szlanką mleka”. Warunki prowadzenia tych akcji oraz dystrybucja żywności odbywały się w sposób prawidłowy.

Rys. 17. Plakat programu edukacyjnego „5 porcji warzyw, owoców lub soku”.

Wydano 2 decyzje w sprawie generalnego remontu sanitariatów i boisk sportowych w Gimnazjum Nr 6 przy ul. W. Pola oraz w Zespole Szkół Nr 6 ul. Solarza w sprawie boisk szkolnych.

d) Szkoły policealne

W 2015 r. pod nadzorem PPIS w Rzeszowie znajdowało się 11 szkół policealnych. Przeprowadzone w tych obiektach kontrole wykazały, że słuchacze mieli zapewnione higieniczne warunki nauki i pracy. W placówkach w których kształciła się młodzież na kierunku fryzjerskim i kosmetycznym podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na prawidłowość prowadzonych procesów sterylizacji narzędzi wielorazowego użytku, korzystanie z narzędzi jednorazowego użytku oraz sposób postępowania z odpadami niebezpiecznymi.

e) Placówki z pobytem całodobowym

Na terenie miasta Rzeszowa pod nadzorem PPIS w Rzeszowie funkcjonowało 14 placówek z pobytem całodobowym, do których zalicza się: 12 domów studenckich i 2 internaty (pozostałych 5 internatów nadzorowanych jest przez PPWIS). Przeprowadzone w tych placówkach kontrole wykazały, że stan sanitarno-higieniczny był dobry. Wyposażenie pokoi znajdowało się w dobrym stanie technicznym. Remonty tych placówek prowadzone są na bieżąco w miarę posiadanych środków finansowych. Mieszkańcy mieli zapewnioną pościel, która była prana przez zewnętrzne firmy. Przechowywanie pościeli czystej było prawidłowe.

Wychowankowie internatów mieli zapewnione wyżywienie w formie śniadań, obiadów i kolacji, które przygotowywane było na miejscu z zachowaniem zasad dobrej praktyki higienicznej, produkcyjnej oraz zasad systemu HACCP, natomiast mieszkańcy domów studenta wyżywienie zapewniali sobie we własnym zakresie.

f) Szkoły wyższe

W Rzeszowie młodzież kształci się na 7 uczelniach wyższych. W roku akademickim 2015/2016 studiuje na nich 42978 studentów.

Stan sanitarno-higieniczny skontrolowanych placówek nie budził zastrzeżeń. Pomieszczenia w których prowadzone były zajęcia utrzymane były w czystości i porządku. Sanitariaty wyposażone były w niezbędne środki higieny osobistej oraz bieżącą ciepłą i zimną wodę.

Rys. 18. Budynek główny Politechniki Rzeszowskiej im. im. Ignacego Łukasiewicza w Rzeszowie.

g) Wypoczynek letni i zimowy

Oprócz stałych placówek nauczania i wychowania pion Higieny Dzieci i Młodzieży PSSE w Rzeszowie obejmował swoim nadzorem również sezonowe turnusy wypoczynku organizowanego dla dzieci i młodzieży w okresie letnim i zimowym.

Podstawę do podejmowania czynności kontrolnych stanowiły dane zawarte w elektronicznej bazie danych Podkarpackiego Kuratora Oświaty.

Wypoczynek był zorganizowany w formach wyjazdowych oraz w miejscu zamieszkania. Łącznie zorganizowanych było 43 turnusy. Uczestnicy mieli zapewnione dobre warunki zakwaterowania, utrzymania higieny osobistej oraz prowadzenia zajęć rekreacyjnych. Na większości turnusach uczestnicy mieli zorganizowane dożywianie w formie obiadów jedno- lub dwudaniowych. Placówki sezonowe były dobrze przygotowane i zapewniały uczestnikom bezpieczne i higieniczne warunki wypoczynku.

5.2. Zmiany w regulacjach prawnych dotyczących żywienia dzieci i młodzieży

W dniu 26 sierpnia 2015 r. Minister Zdrowia wydał rozporządzenie w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty (a więc w przedszkolach i szkołach) oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. Rozporządzenie to reguluje zasady żywienia eliminując z diety posiłki zawierające nadmierne ilości soli, cukru i tłuszczu. Pracownicy PSSE w Rzeszowie przeprowadzili liczne szkolenia dla osób zajmujących się produkcją posiłków w stołówkach szkolnych i przedszkolnych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie nakazał od września 2015 r. zintensyfikowanie kontroli w jednostkach systemu oświaty pod kątem przestrzegania wymagań zawartych w tym rozporządzeniu.

W celu oceny jakości posiłków szkolnych w trakcie przeprowadzonych kontroli sanitarnych dokonywano oceny organoleptycznej produkowanych posiłków i jakościowej oceny jadłospisów dekadowych z punktu widzenia ich urozmaicenia oraz udziału poszczególnych grup środków spożywczych w przygotowywanych potrawach obiadowych. Szczególną uwagę zwracano, by obiady zawierały produkty będące źródłem pełnowartościowego białka pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego, warzywa i owoce w tym w postaci surowej oraz kasze, makarony i pieczywo razowe. Ważnym punktem nowego rozporządzenia jest zapewnienie raz w tygodniu porcji ryby. Zwracano także uwagę czy rodzaj obróbki cieplnej dobierany jest odpowiednio do potrawy i czy nie jest zbyt dużo potraw smażonych.

Podczas kontroli szczególny nacisk kładziono na surówki typu kapusta kiszona, ogórki kwaszone i inne surówki umożliwiające spożywanie warzyw w postaci surowej.

Najbardziej problematycznym zagadnieniem w myśl nowego rozporządzenia są napoje przygotowywane dla uczniów. Kawa, herbata, kakao (naturalne) może być słodzone tylko miodem naturalnym. Kompoty, tak popularne w tego typu palcówkach nie mogą być słodzone niczym. W niektórych stołówkach szkolnych i przedszkolnych pracownicy PSSE w Rzeszowie spotkali się z niezrozumieniem, przez pracujący personel bloku żywienia, intencji ustawodawcy o niestosowaniu soli po procesie przygotowania posiłku i praktycznie nie używali jej podczas procesu technologicznego. Wyjaśnienia i właściwa interpretacja rozporządzenia pozwalała na właściwe przyprawianie potraw i uniknięcie zmniejszania się liczby osób korzystających z tak niesmacznie przygotowanych obiadów.

Należy podkreślić, że wiele zagadnień opisanych w tym rozporządzeniu nadaje nowy kierunek zapewnienia dzieciom i młodzieży żywności zdrowszej niż dotychczas. Pomijając nieliczne przypadki nadinterpretacji rozporządzenia w złym kierunku, stołówki szkolne stosują się do nowych wymogów.

Państwowa Powiatowa Inspekcja Sanitarna w Rzeszowie podczas szkoleń i późniejszych kontroli przeprowadzanych od września 2015 zachęcał do stosowania oliwy extra vergine do surówek i sałatek warzywnych oraz właściwych tłuszczów smażalniczych.

Nowe wymagania żywnościowe zawarte w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r. powodują radykalną zmianę w zakresie stosowania lub ograniczania niektórych rodzajów żywności (zakaz koncentratów spożywczych, za wyjątkiem naturalnych, ograniczenie soli, tłuszczu, eliminowanie cukru z napojów itp.). Kierunek tych zmian jest z pewnością właściwy ale radykalność niektórych zapisów budzi wątpliwości (np. zakaz słodzenia kompotów) i może powodować przypadki sprzeciwu wśród młodych konsumentów. Rodzi to przypadki przynoszenia ze sobą niektórych przypraw (sól, cukier) przez młodzież do stołówek szkolnych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie przeprowadzając kontrole tych obiektów w zakresie nowych wymagań stara się aby proces pozytywnych zmian był jak najbardziej skuteczny bez konieczności przypadków rezygnacji dzieci i młodzieży korzystającej z tych posiłków.

Równie trudnym zagadnieniem jest zakres sprzedawanej żywności w sklepikach szkolnych. Nowe przepisy radykalnie wyeliminowały tzw. śmieciowe żywienie. Ograniczenie zakresu sprzedawanych artykułów spożywczych spowodowało liczne przypadki rezygnacji z prowadzonej działalności handlowej przez podmioty gospodarcze. Jednak niektórzy ajenci sklepików szkolnych potrafili dostosować się do nowych wymagań i przejmują sklepiki rezygnujących. Producenci

żywności coraz częściej dostosowują swoje produkty w zakresie zawartości soli, cukru i tłuszczu co pozwala urozmaicać oferowany asortyment artykułów spożywczych w tych kioskach.

W roku 2015 pracownicy PSSE w Rzeszowie przeprowadzili również szkolenia dla osób zatrudnionych w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego (żłobki, przedszkola, stołówki szkolne) w zakresie znakowania jadłospisów substancjami lub produktami powodującymi alergie lub reakcje nietolerancji. Efektem tych szkoleń jest pełna informacja, w jadłospisach wywieszanych w tych placówkach, o tego rodzaju substancjach lub produktach. Może to zapobiegać przed spożyciem przez konsumentów potraw z zawartością nietolerowanych alergenów.

VI. SEKCJA ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Działalność zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, dotyczy zakresu określonego w art. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015 r., poz. 1412). Działania podejmowane były na wniosek organów administracji samorządowej lub inwestorów i miały na celu eliminowanie nieprawidłowości natury sanitarnej na różnych etapach procesu inwestycyjnego między innymi poprzez:

- uzgadnianie i opiniowanie:
- miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy,
- warunków zabudowy i zagospodarowania terenu,
- dokumentacji projektowych dotyczących budowy lub zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych,
- uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych,
- wyrażanie zgody na odstępstwa od wymagań obowiązujących przepisów,
- opiniowanie na etapie oceny oddziaływania na środowisko,
- wydawanie opinii co do zgodności z warunkami sanitarnymi określonymi przepisami Unii Europejskiej, przedsięwzięć realizowanych przy pomocy środków pochodzących z funduszy Unii europejskiej,
- udzielanie porad w zakresie postępowania administracyjnego Państwowej Inspekcji Sanitarnej, udzielanie informacji o podstawowych wymaganiach sanitarno-higienicznych ze wskazaniem właściwych aktów prawnych.

W 2015 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie wydał dla terenu miasta Rzeszowa 31 opinii i uzgodnień w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w tym 15 dotyczyło wydania opinii co do zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, 15 dotyczyło uzgodnienia zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i 1 zapisów projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Wszystkie opracowania przygotowywane były przez Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, obejmowały sporządzanie nowych jak i zmianę istniejących dokumentów i dotyczyły m.in. określenia sposobu zagospodarowania terenu czy wprowadzenia rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych oraz zakazów i nakazów gwarantujących prawidłowe funkcjonowanie w celu ochrony i zabezpieczenia środowiska naturalnego w którym żyją ludzie.

Wyk. 18. Liczba uzgodnień/opinii przeprowadzonych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w latach 2013, 2014 i 2015.

W 2015 r. dokonano 8 uzgodnień pod względem wymagań higieniczno-sanitarnych dokumentacji projektowej i koncepcji. Dotyczyły one między innymi przebudowy Szpitala Wojewódzkiego nr 2 przy ul. Lwowskiej, adaptacji lokalu usługowego na żłobek przy ul. Twardowskiego, budowy przychodni stomatologicznej przy ul. Krajobrazowej, budowy sklepu wędliniarsko-mięsnego przy ul. Króla Augusta.

Wyk. 19. Liczba uzgodnień dokumentacji projektowej pod względem wymagań higieniczno-zdrowotnych w latach 2013, 2014 i 2015.

W ramach zadania nałożonego przez zapisy ustawy Prawo budowlane, tutejszy Inspektor zajął stanowisko w sprawie dopuszczenia do użytkowania 147 obiektów budowlanych. W ramach tych czynności dokonywano szczegółowego przeglądu obiektu i jego otoczenia, pod kątem zgodności z dokumentacją projektową pod względem wymagań higieniczno-zdrowotnych. Zaobserwowano, że nowe obiekty użyteczności publicznej dostosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych

poprzez wykonywanie wind, podjazdów i odpowiednich toalet oraz że obiekty w większości przypadków realizowane były zgodnie z zatwierdzonymi projektami budowlanymi. Wprowadzane w niektórych obiektach w trakcie realizacji zmiany, nie miały wpływu na warunki higieniczno-zdrowotne.

Wyk. 20. Liczba zajętych stanowisk w sprawie dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych.

Pośród większych obiektów przekazanych do użytkowania były: dom parafialny przy ul. Koło, korty tenisowe przy ul. ks. Jałowego i ul. Bł. Karoliny, stacja paliw BP i Orlen przy ul. Warszawskiej, przebudowa istniejących budynków produkcyjnych WSK przy ul. Hetmańskiej i budynków produkcyjnych Nestle Polska przy ul. gen. Maczka, budowa prosektorium przy ul. Leszka Czarnego, budynek cerkwi przy ul. Cienistej, rozbudowa salonu i serwisu samochodowego Sobiesława Zasady przy ul. Kopisto, budowa sklepu spożywczo-przemysłowego Lidl przy ul. Podwisłocze i Kaufland przy ul. Okulickiego, zespół oświatowy przy ul. Bł. Karoliny, pawilon penitencjalny przy ul. Załęskiej oraz szereg budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ulicy Warszawskiej, Kopisto, Architektów, św. Kingi, Rymanowskiej, Strażackiej, Miłej, Grabskiego, Żmigrodzkiej, Brzozowskiej i Paderewskiego.

Rys. 19. Zespół oświatowy przy ul. Bł. Karoliny w Rzeszowie.

Rys. 20. Zespół budynków mieszkalnych wielorodzinnych z częścią handlowo-usługową i garażem podziemnym w Rzeszowie.

Rys. 21. Zakład Nauk o Człowieku (prosektorium) Wydziału Medycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego w Rzeszowie.

Ponadto, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny, wydał 1 decyzję w sprawie odstąpienia od wymagań obowiązujących przepisów i dotyczyła ona zastosowania recyrkulacji powietrza w budynku opieki zdrowotnej.

W 2015 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny zajął 6 stanowisk dotyczących spełnienia wymagań higieniczno-sanitarnych przez lokale przeznaczone do prowadzenia w nich apteki ogólnodostępnej oraz 1 stanowisko w sprawie przeznaczenia lokalu na prowadzenie hurtowni farmaceutycznej.

Wyk. 19. Liczba opinii wydanych dla obiektów zajmujących się obrotem lekami.

W 41 przypadkach zajęto stanowisko w przedmiocie stwierdzenia obowiązku przeprowadzenia oceny o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. W 5 przypadkach, tutejszy Inspektor opowiedział się za potrzebą przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, w których uznano za zasadne sporządzenie raportu z uwagi na potencjalne zagrożenie ponadnormatywną emisją hałasu, wpływem substancji złownnych i zanieczyszczeń gazowych na zdrowie ludzi. Były to przedsięwzięcia dotyczące m.in.: budowy wytwórni mas bitumicznych przy ul. Ciepłowniczej, budowa stacji paliw przy ul. Rejtana i przy ul. Krakowskiej, zagospodarowanie odwiertu gazowego przy ul. Staroniwskiej.

Wyk. 21. Liczba stanowisk w przedmiocie stwierdzenia obowiązku przeprowadzenia oceny o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko w latach 2013, 2014 i 2015.

Dokonując analizy przedstawionych przez inwestorów raportów o oddziaływaniu przedsięwzięć na środowisko, zaproponowanych rozwiązań technologicznych i zabezpieczeń minimalizujących wpływ na tereny z zabudową mieszkaniową, uzgodniono zakres oraz warunki realizacji i eksploatacji 8 przedsięwzięć.

Wyk. 22. Liczba opinii uzgadniających zakres i warunki realizacji i eksploatacji przedsięwzięć w latach 2013, 2014 i 2015.

Podsumowując działania podejmowane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego należy stwierdzić, że liczba spraw załatwiona w 2015 roku jest większa lub kształtuje się na podobnym poziomie co w latach wcześniejszych. Zauważono, rosnącą świadomość w zakresie ochrony zdrowia i życia ludzkiego zarówno inwestorów prywatnych jak i instytucji projektujących i oddających do użytkowania obiekty budowlane oraz organów prowadzących postępowania w zakresie zagospodarowania przestrzennego czy ochrony środowiska.

VII. SEKCJA OŚWIATY ZDROWOTNEJ I PROMOCJI ZDROWIA

Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia skierowana do społeczności rzeszowskiej w 2015 r. wynikała z:

- Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej z 14 marca 1985 roku,
- Narodowego Programu Zdrowia na lata 2007-2015,
- zaleceń Ministerstwa Zdrowia oraz Światowej Organizacji Zdrowia,
- sytuacji epidemiologicznej na świecie, w Polsce oraz oceny zagrożeń zdrowotnych mieszkańców naszego regionu.

Pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia realizowali działania, których celem było inicjowanie, organizowanie, prowadzenie, koordynowanie i nadzorowanie działalności w zakresie profilaktyki chorób i promocji zdrowia, pobudzanie aktywności prozdrowotnej jednostki i społeczeństwa na rzecz zdrowia, propagowanie zasad zdrowego stylu życia, a co za tym idzie zmniejszenie zagrożeń zdrowotnych z uwzględnieniem przede wszystkim potrzeb środowiska lokalnego.

Dominujące problemy zdrowotne społeczeństwa, problemy środowiska szkolnego skłaniały do realizacji długofalowych programów edukacyjnych, kampanii, akcji i innych działań ukierunkowanych na wychowanie, kształcenie, zrozumiałe przekazywanie wiedzy, kształtowanie postaw i zachowań społecznie akceptowanych oraz na podejmowanie właściwych prozdrowotnych decyzji.

Szczegółowe działania podejmowane w ramach programów i innych przedsięwzięć roku 2015 ilustruje poniższe zestawienie:

7. 1. Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu

a) Program „Czyste Powietrze Wokół Nas”

Adresaci programu: Dzieci w wieku przedszkolnym i ich rodzice

Program profilaktyki tytoniowej stanowi dla dzieci pierwszy etap nabywania wiedzy na temat szkodliwości dymu tytoniowego. Łączy się to również z poznawaniem sposobów radzenia sobie w tych sytuacjach codziennych, w których dziecko narażone jest na szkodliwe zwyczaje osób palących.

Zapobieganie podejmowaniu palenia w wieku rozwojowym jest nieodzownym warunkiem skuteczności przeciwdziałania epidemii chorób odtytoniowych, a edukacja antytytoniowa staje się

niezbędnym elementem wychowania zdrowotnego od najmłodszych lat zważywszy na szczególnie niekorzystne zjawisko biernego palenia.

Podjęte działania:

- pozyskanie przedszkoli do realizacji programu,
- organizacja porad, poradnictwo metodyczne, instruktaże indywidualne udzielanie koordynatorom przedszkolnym programu,
- dystrybucja materiałów edukacyjnych do przedszkoli na terenie Rzeszowa,
- monitorowanie realizacji programu,
- ocena realizacji na podstawie sprawozdań od koordynatorów i przeprowadzonych wizytacji
- Rozszerzenie programu o dodatkowe działania – organizacja II Festiwalu Bajek Antytytoniowych dla przedszkoli realizujących program, w tym ufundowanie atrakcyjnych nagród dla przedszkoli biorących udział w Festiwalu oraz upominków dla dzieci.

W programie brało udział 26 przedszkoli – 2027 dzieci i ich rodziców.

Rys. 22. II Festiwalu Bajek Antytytoniowych w 2015 r.

b) Program „Nie pal przy mnie proszę”

Adresaci programu: Dzieci rozpoczynające naukę w szkole i ich rodzice

Dziecko w tym wieku pozostaje wciąż pod dużym wpływem rodziców, ale będąc już uczniem staje się uczestnikiem życia w grupie szkolnych kolegów. Niestety, oprócz zachowań pozytywnych, dzieci obserwują także zachowania, które są niewłaściwe. Uczniowie klas młodszych jeszcze nie sięgają po pierwszego papierosa, ale mogą utwierdzić się w przekonaniu, że palenie papierosów świadczy o dorosłości oraz pozwala na przynależność do grupy starszych kolegów.

Według danych szacunkowych, co roku ok. 4 mln polskich dzieci narażonych jest na mimowolne wdychanie dymu tytoniowego, czyli na palenie bierne. Bierne palenie ułatwia wprowadzenie dziecka w życie, w którym palenie papierosów jest normą. Istnieje więc duże

zapotrzebowanie na program edukacji antytytoniowej dla dzieci należących właśnie do tej grupy wiekowej.

Podjęte działania:

- pozyskanie przedszkoli do realizacji programu,
- organizacja porad, poradnictwo metodyczne, instruktaże indywidualne udzielanie,
- koordynatorom przedszkolnym programu,
- dystrybucja materiałów edukacyjnych do przedszkoli na terenie Rzeszowa,
- monitorowanie realizacji programu,
- ocena realizacji na podstawie sprawozdań od koordynatorów i przeprowadzonych wizytacji.

W programie brało udział 21 szkół podstawowych – 3438 dzieci i ich rodziców.

c) Program „Znajdź właściwe rozwiązanie”

Adresaci programu: Uczniowie klas IV-VI i gimnazjum oraz ich rodzice

Program profilaktyki palenia tytoniu dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej i gimnazjum. W tym okresie nauki gwałtownie wzrasta liczba dzieci i młodzieży próbujących po raz pierwszy zapalić papierosa. Niektórzy młodzi ludzie najpierw palą okazjonalnie, a potem czynią to w regularnych odstępach czasu, wkraczając na drogę pełnego uzależnienia od nikotyny.

Podjęte działania:

- pozyskanie przedszkoli do realizacji programu,
- organizacja porad, poradnictwo metodyczne, instruktaże indywidualne udzielanie koordynatorom przedszkolnym programu,
- dystrybucja materiałów edukacyjnych do przedszkoli na terenie Rzeszowa,
- monitorowanie realizacji programu,
- ocena realizacji na podstawie sprawozdań od koordynatorów i przeprowadzonych wizytacji.

W programie brało udział 6 szkół podstawowych i 7 gimnazjów – 1615 uczniów i ich rodziców.

d) Kampania Światowego Dnia Bez tytoniu (31 maj) oraz Światowego Dnia Rzucania Palenia Tytoniu (listopad)

Adresaci działań w kampaniach: populacja ogólna – mieszkańcy powiatu rzeszowskiego

Podjęte działania:

- przesłanie informacji o obchodach do podległych placówek nauczania i wychowania oraz zakładów opieki zdrowotnej,
- nagłośnienie obchodów w lokalnym radiu, prasie i portalach internetowych,
- organizacja porad ze współorganizatorami działań,

- organizacja emisji spotów antytytoniowych w komunikacji miejskiej,
- organizacja konkursu plastycznego na plakat „*Jestem OK! - Nie palę!*” związany z obchodami Światowego Dnia Rzucania Palenia oraz pokonkursowa wystawa prac plastycznych w Galerii Miejskiej w Rzeszowie,
- organizacja punktów edukacyjno- informacyjnych , rozdawnictwo materiałów oświatowo-zdrowotnych, prowadzenie pomiarów : ciśnienia tętniczego, cukru we krwi, CO w wydychanym powietrzu,
- obchody Światowego Dnia Rzucania Palenia w IV Liceum Ogólnokształcącym,
- działania profilaktyczne wśród mieszkańców miasta Rzeszowa w Osiedlowym Domu Kultury Nowe Miasto,
- stoisko informacyjno-edukacyjne w NFZ,
- działania informacyjne wśród wychowanków Internatu oraz studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego,
- festyn – Majówka na osiedlu „ Nowe Miasto”,
- festyn – Dzień Matki i Dziecka w rynku rzeszowskim,
- promocja zachowań korzystnych dla zdrowia wśród żołnierzy i oficerów 21 Batalionu Logistycznego w Rzeszowie,
- obchody Światowego Dnia Bez Tytoniu wśród uczniów Zespołu Szkół Gospodarczych w Rzeszowie,
- udzielenie wywiadów do lokalnych mediów: Radio Via, Radio Rzeszów.

W bezpośrednich działaniach brało udział 3572 osoby. Kampanią medialną objęto 10 tys. osób.

Rys. 23. Prace wykonane na konkurs „Jestem OK!- Nie palę!” w 2015 r.

7. 2. Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych

a) Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość”

Program adresowany jest do uczniów szkół ponadgimnazjalnych, a jego celem jest pogłębienie wiedzy na temat konsekwencji używania substancji psychoaktywnych m. in. alkoholu, narkotyków czy papierosów.

Podjęte działania:

- pozyskanie placówek do realizacji programu,
- zaproszenie i nadzór nad przebiegiem zgłoszeń koordynatorów szkolnych na szkolenie metodyczne organizowane przez WSSE,
- monitorowanie realizacji programu w szkołach (wizytacje programowe),
- ocena realizacji programu na podstawie sprawozdań od koordynatorów.

W ramach programu zorganizowano :

- 3 happeningi w szkołach z wykorzystaniem alko gogli;
- Zajęcia warsztatowe w 18 klasach z wykorzystaniem alkogogli i narkogogli.

W programie brało udział 24 szkoły ponadgimnazjalne – 2338 uczniów.

Rys. 24. Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość” w 2015 r.

b) Kampania społeczna „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”

Celem kampanii jest zwiększenie wiedzy na temat skutków zdrowotnych używania substancji psychoaktywnych, a także ograniczenie ich stosowania.

Podjęte działania:

- udział w naradach z partnerami i współpartnerami działań,
- organizacja i przeprowadzenie powiatowego **Przeglądu Małych Form Teatralnych**,
- promocja projektu podczas imprez i festynów:
  - Event „Sobota ze zdrowiem” w Centrum Handlowym Nowy Świat,
  - Udział w Międzynarodowych Targach Edukacyjnych Edu-Salon,
  - Festyn rodzinny -Majówka na osiedlu Nowe Miasto,
  - Dzień Matki i Dziecka z Caritasem,
  - Centrum Zabaw „Fantazja”,
  - Event „Przywitanie szkoły” w Centrum Handlowym Millenium Hall,
  - Bulwary rekreacyjne miasta Rzeszowa – „Pożegnanie lata”,
  - Otrzęsiny studenckie w klubie nocnym LIVE;
- organizacja Konferencji Naukowej i certyfikowanych warsztatów metodycznych – „**Nowe narkotyki i dopalacze**” dla nauczycieli z szkół w Rzeszowie z udziałem prof. Mariusza Jędrzejko z Centrum Profilaktyki społecznej w Milanówku,
- działania informacyjne i edukacyjne: 7 akademików uczelni wyższych, 10 poradni rodzinnych NZOZ Medyk,
- działania informacyjne i edukacyjne w NZOZ Femina w Rzeszowie, 7 poradni „K”,
- działania informacyjno-edukacyjne wśród uczniów i rodziców w szkołach ponadgimnazjalnych, młodzieży Fundacji Dzieło Nowego Tysiąclecia, wychowanków internatu,
- współpraca z klubami nocnymi miasta Rzeszowa w celu wzmocnienia czujności na dostępność spożywania środków psychoaktywnych wśród młodzieży,
- zajęcia aktywizujące wśród studentów Wydziału Zdrowia Publicznego WSiZ z wykorzystaniem alkogogli i narkogogli oraz emisja filmu „Wieczne dziecko”,
- kampania informacyjna wśród przedstawicieli mediów lokalnych i wojewódzkich (współpraca z 2 kwartalnikami, 7 miesięcznikami , 3 lokalnymi radiami, 3 rzeszowskimi portalami internetowymi).

W bezpośrednich działaniach brało udział 4756 osób. Przeprowadzono 574 badania tlenu węgla w wydychanym powietrzu, 659 osób wzięło udział w zajęciach z wykorzystaniem alkogogli i narkogogli. Kampanią medialną objęto 17 500 tys. osób.

Rys. 25. Studenckie Otrzęsiny Politechniki Rzeszowskiej, 2015 r.

7.3. Profilaktyczny program w zakresie zwalczania chorób nowotworowych

a) Program edukacyjny „Co każda kobieta wiedzieć powinna”

Adresaci programu: kobiety w wieku 18 lat i więcej

Program przekazujący wiedzę dotyczącą nowotworów sutka. W trakcie zajęć prowadzone są ćwiczenia uczące samobadania z wykorzystaniem fantomu piersi – promujące prawidłowe zachowania zdrowotne kobiet.

Podjęte działania:

- udział w naradach z partnerami i współpartnerami działań,
- współorganizacja eventu „Sobota ze zdrowiem” w galerii handlowej Nowy Świat,
- organizacja i przeprowadzenie 11 szkoleń z zakresu profilaktyki piersi oraz pokazów samobadania piersi na fantomie w szkołach ponadgimnazjalnych i WSiZ,
- dystrybucja materiałów informacyjnych.

Przeszkolono 494 kobiety.

Rys. 26. Program edukacyjny „Co każda kobieta wiedzieć powinna” w 2015 r.

b) Program edukacyjny „Wybierz życie, pierwszy krok”

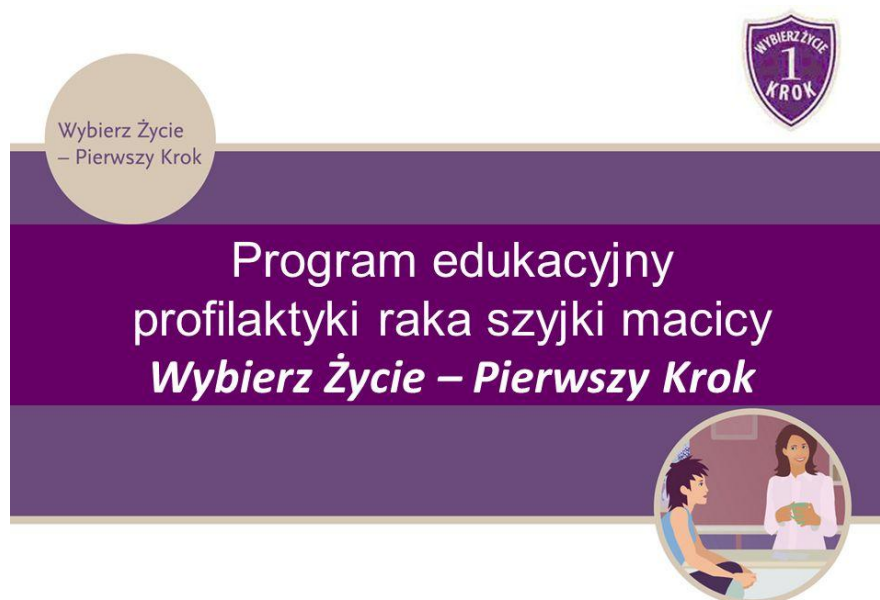
Adresaci programu: uczniowie szkół ponadgimnazjalnych oraz rodzice uczniów

Program edukacyjny obejmujący tematykę profilaktyki raka szyjki macicy. Stwarza świadomość zagrożenia rakiem szyjki macicy i innych chorób wywołanych zakażeniem wirusem HPV u młodych ludzi. Kształtuje świadomość na temat czynników zwiększających ryzyko wystąpienia raka szyjki macicy.

Podjęte działania:

- pozyskanie placówek do realizacji programu,
- organizacja narad, poradnictwo, instruktaże indywidualne udzielane koordynatorom,
- monitorowanie realizacji programu w szkołach (wizytacje programowe),
- ocena realizacji programu na podstawie sprawozdań od koordynatorów

W programie brało udział 11 szkół ponadgimnazjalnych – 1395 odbiorców.

Rys. 27. Logo programu „Wybierz życie – pierwszy krok”.

7. 4. Krajowy program zapobiegania HIV i zwalczania AIDS

- a) Kampania „Jeden test Dwa Życia”
- b) Kampania „Coś Was Łączy – zrób Test na HIV”
- c) Kampania „Mój Walenty jest the best – idzie ze mną zrobić test”
- d) Światowy Dzień AIDS

Głównym celem wszystkich kampanii było upowszechnienie informacji na temat HIV/AIDS oraz zachęcenie do poznania swojego statusu serologicznego. Osoba, która wie, że jest zakażona HIV, ma szansę zadbać o zdrowie swoje i swoich bliskich. Działania skierowane były również na

umożliwienie bezpłatnego i anonimowego wykonania testu diagnostycznego w kierunku HIV jak największej liczbie osób.

Podjęte działania:

- udział w naradach z partnerami i współorganizatorami działań,
- emisja dwóch artykułów prasowych w lokalnych mediach,
- nagłośnienie obchodów Światowego dnia AIDS, kampanii – „Jeden test – dwa życia”, kampanii „Coś was łączy – zrób test na HIV” „ Mój Walenty jest the Best” w placówkach służby zdrowia, uczelniach wyższych i akademikach lokalnym radiu, prasie i portalach internetowych,
- organizacja stoiska informacyjno- edukacyjnego w szpitalu MSWiA,
- organizacja działań edukacyjno- informacyjnych oraz dystrybucja materiałów edukacyjno- informacyjnych w:
  - placówkach nauczania i wychowania,
  - aptekach na terenie miasta Rzeszów,
  - szpitalach i placówkach służby zdrowia,
  - akademikach studenckich;
- dystrybucja materiałów o tematyce HIV/ AIDS osobom zgłaszającym się do Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Rzeszowie,
- informacja na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno- Epidemiologicznej w Rzeszowie o obchodach Światowego Dnia Aids oraz aktualnych kampaniach społecznych zaproszenie szkół ponadgimnazjalnych do udziału w konkursie plastycznym *”Porozmawiajmy o AIDS”* organizowanym przez WSSE w Rzeszowie.

W bezpośrednich działaniach wzięło udział 950 odbiorców. Kampanią medialną objęto 12 400 osób.

Rys. 28. Plakat kampanii „Coś was łączy – zrób test na HIV” w 2015 r.

e) Program edukacyjny „Zawsze razem”

Adresatami programu są dzieci z klas I-III

Program edukacji o chorobach zakaźnych i przewlekłych (w tym o zakażeniach wirusem HIV i chorobie AIDS), który kształtuje właściwe postawy i zachowania wobec słabszych, uczy unikania zachowań ryzykownych dla zdrowia i podejmowanie zdrowych wyborów życiowych.

Podjęte działania:

- pozyskanie placówek do realizacji programu,
- organizacja porad, poradnictwo, instruktaże indywidualne udzielane koordynatorom,
- przekazanie materiałów edukacyjnych do placówek,
- monitorowanie realizacji programu w szkołach (wizytacje programowe),
- ocena realizacji programu na podstawie sprawozdań od koordynatorów

W programie wzięło udział 2 szkoły podstawowe – 220 uczniów.

7.5. Promowanie zasad aktywnego stylu życia, zbilansowanej diety oraz profilaktyka chorób zakaźnych

a) Program edukacyjny „Trzymaj Formę”

Adresaci programu: młodzież gimnazjów i ich rodzice

Głównym celem programu edukacyjnego jest trwałe kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety.

Podjęte działania:

- organizacja i przeprowadzenie szkolenia dla szkolnych koordynatorów programu,
- organizacja porad, poradnictwo, instruktaże indywidualne udzielane koordynatorom,
- dystrybucja materiałów edukacyjnych do szkół,
- monitoring realizacji programu w szkołach (wizytacje programowe),
- ocena realizacji programu na podstawie sprawozdań od koordynatorów szkolnych i przeprowadzonych wizytacji.

W ramach realizacji programu zorganizowano i współorganizowano :

- Turniej Piłki Siatkowej Chłopców,
- Turniej Tenisa Stołowego,
- Wiosenny Bieg Uliczny,
- Powiatowy Konkurs Fotograficzny „*Zbożowe Produkty dla zdrowia w obiektywie*”,

- Pokonkursową wystawę fotografii,
- Seminarium naukowe dla młodzieży szkół gimnazjalnych w ramach Międzynarodowych Targów Żywności „Ekogala”.

W programie wzięło udział 29 szkół – 4160 odbiorców.

Rys. 29. Seminarium naukowe dla młodzieży szkół gimnazjalnych w ramach Międzynarodowych Targów Żywności „Ekogala” w 2015 r.

b) Program edukacyjny „Moje dziecko idzie do szkoły”

Program edukacyjno – informacyjny skierowany do rodziców, którym proponuje się działania w zakresie potrzeb zdrowotnych dziecka rozpoczynającego naukę w szkole. Celem programu jest podniesienie poziomu wiedzy rodziców dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym na temat wybranych elementów zdrowego stylu życia, i ich roli w kształtowaniu prawidłowych nawyków prozdrowotnych u dzieci.

Podjęte działania:

- pozyskanie placówek do realizacji programu,
- organizacja porad, poradnictwo, instruktaże indywidualne udzielane koordynatorom,
- przekazanie materiałów edukacyjnych do placówek,
- monitorowanie realizacji programu w przedszkolach (wizytacje programowe),
- ocena realizacji programu na podstawie sprawozdań od koordynatorów.

W programie wzięło udział 11 placówek – 527 odbiorców.

c) Pilotowy program wykrywania zakażeń Wirusowego Zapalenia Wątroby typu C wśród mieszkańców Rzeszowa

Adresaci programu: mieszkańcy Rzeszowa w wieku 18-65 lat

Celem głównym Programu było ograniczenie skali zakażeń wirusem HCV w populacji mieszkańców Rzeszowa oraz zwiększenie wiedzy społeczności lokalnej na temat WZW C.

Podjęte działania:

- opracowanie programu WZW C we współpracy z Wydziałem Zdrowia Urzędu Miasta Rzeszowa,

- udział w naradach z partnerami i współpartnerami działań,
- działania informacyjne wśród mieszkańców miasta Rzeszowa,
- dystrybucja materiałów informacyjnych nt. bezpłatnych badań w placówkach służby zdrowia, aptekach,
- organizacja Konferencji Naukowej dla lekarzy POZ.

Bezpośrednie działania wśród 245 osób. Informacja dla ogółu społeczeństwa – 1060 osób.

d) Bezpieczny wypoczynek podczas wakacji i ferii zimowych

Podstawowym celem działań było propagowanie prozdrowotnego stylu życia, aktywnego wypoczynku oraz unikanie zachowań ryzykownych dla zdrowia wśród dzieci przebywających na półkoloniach, koloniach i obozach letnich.

Podjęmowane działania:

- nawiązanie współpracy z Policją Miejską w Rzeszowie,
- udział w naradach z partnerami i współorganizatorami działań,
- przesłanie do organizatorów wypoczynku informacji o rozpoczynającym się sezonie wypoczynku wraz z materiałami edukacyjno-informacyjnymi,
- prowadzenie zajęć edukacyjnych, warsztatów i zabaw w:
  - Centrum Zabawy Fantazja,
  - Osiedlowym Domu Kultury Nowe Miasto,
  - Miejskiej Bibliotece Publicznej,
  - Parku Linowym „Expedycja”,
  - Rzeszowskim Klubie Sportów Wodnych;
- przygotowanie i umieszczenie na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie materiałów edukacyjno-informacyjnych nt. bezpieczeństwa podczas wypoczynku.

W zajęciach wzięło udział 215 dzieci. Informacją internetową objęto 6 tys. odbiorców.

Rys. 30. Zajęcia dla dzieci w ramach programu „Bezpieczny wypoczynek podczas wakacji” w 2015 r.

e) Kampania profilaktyki grypy

Celem głównym Kampanii było ograniczenie zakażeń i zachorowań na grypę.

Podjęte działania:

- przekazanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych wraz ze spotem edukacyjnym drogą elektroniczną do placówek:
  - służby zdrowia,
  - placówek oświatowo – wychowawczych,
  - lokalnym mediom;
- propagowanie informacji na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie,
- przekazywanie materiałów informacyjnych w placówkach wypoczynku zimowego.

Szacunkowa liczba odbiorców 15 tys osób.

f) Kampania profilaktyczna „Nie dla Meningokoków”

Celem kampanii była edukacja społeczeństwa na temat zakażeń meningokokami. Ważnym elementem było zwrócenie uwagi na profilaktykę – zachowania, które pozwalają uniknąć tych zakażeń wśród młodych ludzi.

Podjęte działania:

- przekazanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych do placówek:
  - służby zdrowia,
  - placówek oświatowo – wychowawczych,
  - lokalnym mediom;
- propagowanie informacji na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie.

Szacunkowa liczba odbiorców – 6 tys. osób.

g) Kampania profilaktyczna „Wygraj z kleszczem – aktywne bezpieczeństwo”

Celem kampanii była edukacja społeczeństwa na temat zakażeń wektorowych.

Podjęte działania:

- przekazanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych do placówek:
  - służby zdrowia,
  - placówek oświatowo – wychowawczych,
  - lokalnym mediom;

- propagowanie informacji na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie.

Szacunkowa liczba odbiorców – 6 tys. osób.

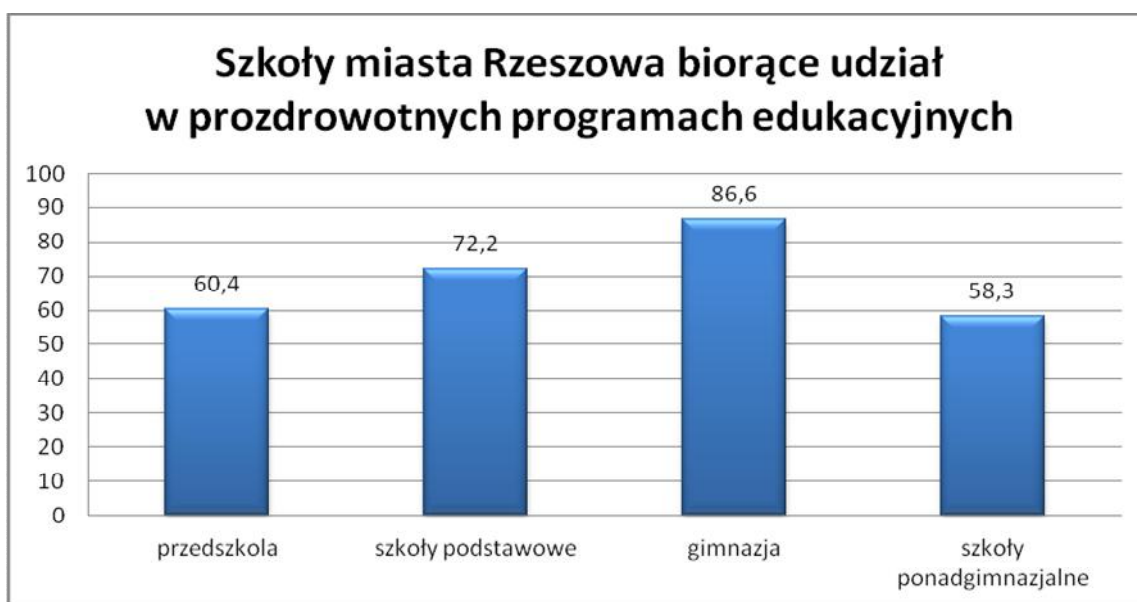
h) Obchody Światowego Dnia Zdrowia

Hasłem przewodnim Światowego Dnia Zdrowia w 2015 roku było „Bezpieczeństwo Żywności”. Był okazją do przypomnienia roli jaką każdy (zarówno producent, sprzedawca jak i klient) odgrywa w zapewnieniu bezpieczeństwa tego co trafia „z pola na stół”.

Podjęte działania:

- przesłanie wytycznych dotyczących hasła roku oraz materiałów edukacyjnych do placówek:
  - oświatowo-wychowawczych,
  - służby zdrowia,
  - domów kultury,
  - hipermarketów,
  - internatów szkół;
- umieszczenie informacji na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej,
- nagłośnienie obchodów w lokalnym radiu, prasie i portalach internetowych,
- opracowanie i przekazanie podczas szkoleń materiałów edukacyjnych „5 kroków do bezpiecznej żywności” pracownikom bloku żywienia w przedszkolach i żłobkach.

Bezpośrednim zasięgiem działań objęto 1572 osoby. Szacunkowy zasięg medialny – 6 tys. osób.

Wyk. 22. Procentowa wartość liczby szkół miasta Rzeszowa biorących udział w prozdrowotnych programach edukacyjnych w 2015 r.

VIII. SYSTEM JAKOŚCI

Jakość jest podstawowym kryterium działań podejmowanych przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie przy wykonywaniu obowiązków ustawowych jak i prowadzonej działalności usługowej.

Wychodząc naprzeciw wymaganiom zawartym w regulacjach prawnych i normalizacyjnych Unii Europejskiej, dążąc do publicznego podkreślenia kompetencji w zakresie prowadzonych inspekcji i badań, umacniając wiarygodność i rzetelność w Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Rzeszowie został wdrożony w 2004 roku i jest nadal utrzymywany system zarządzania spełniający wymagania normy PN-EN ISO/IEC 17020 „Ocena zgodności. Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję”, z uwzględnieniem dokumentów Polskiego Centrum Akredytacji.

Niniejsza Norma Międzynarodowa zawiera wymagania dotyczące kompetencji jednostek przeprowadzających inspekcję oraz bezstronności i spójności ich działań inspekcyjnych. Ma zastosowanie do jednostek inspekcyjnych typu A, B lub C, jak zdefiniowano w niniejszej Normie Międzynarodowej i jest stosowana na każdym etapie inspekcji.

Personel Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie stale podnosi swoje kwalifikacje. W swojej działalności gwarantuje zachowanie poufności informacji uzyskiwanych od klienta i ochronę jego praw własności. Nie angażuje się w jakąkolwiek działalność, która mogłaby zmniejszyć zaufanie do jego bezstronności i rzetelności. Personel jest niezależny od jakichkolwiek nacisków finansowych, handlowych i innych ze strony klienta mogących mieć wpływ na jego osąd.

Dyrektor Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Rzeszowie ustanowił cele polityki zarządzania uwzględniające następujące kierunki działań:

- poprawę stanu zdrowia mieszkańców miasta Rzeszowa i powiatu rzeszowskiego poprzez działania zapobiegawcze i bieżące określone, w ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej i wytycznych do działań na dany rok ustalonych przez Głównego Inspektora Sanitarnego;
- działania własne ustalone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w oparciu o stan sanitarno-higieniczny i sytuację epidemiologiczną powiatu rzeszowskiego i miasta Rzeszowa ze szczególnym zwróceniem uwagi na obiekty nie spełniające wymagań sanitarnych;
- działania wynikające z zadań Prezydenta Miasta Rzeszowa i Starostę Rzeszowskiego;
- realizację wymagań rozporządzeń, dyrektyw dotyczących dostosowania sprawowanego nadzoru sanitarnego do wymogów prawa Unii Europejskiej;
- podnoszenie kwalifikacji i skuteczności działania personelu;
- szkolenie pracowników w zakresie działalności struktur Unii Europejskiej zajmujących się ochroną zdrowia publicznego;

- utrzymanie systemu jakości działalności kontrolnej w PSSE w dotychczasowym zakresie;
- ocenianie okresowe pracowników w ramach doskonalenia systemu zarządzania i zapewnienia właściwego nadzoru nad personelem;
- oszczędną gospodarkę środkami finansowymi.

Równocześnie Dyrektor Stacji deklaruje:

- zapewnienie środków finansowych na realizację celów jakościowych w PSSE w Rzeszowie;
- zachowanie poufności wyników kontroli i badań oraz ochronę danych dotyczących klientów;
- bezstronność i niezależność prowadzenia kontroli sanitarnych i badań;
- stosowanie łącznie z personelem PSSE w Rzeszowie zasad opisanych w dokumentacji księgi jakości obowiązującej w PSSE w Rzeszowie;
- podnoszenie świadomości personelu co do istoty i ważności działań związanych z realizacją celów systemu jakości;
- zachowanie zgodności z przywoływanymi normami;
- doskonalenie procesów komunikacyjnych z uwzględnieniem komunikacji dotyczącej skuteczności systemu jakości;
- zaangażowanie w procesy ciągłego doskonalenia wdrożonych systemów jakości i ciągłego doskonalenia ich skuteczności.

Cały personel zna politykę jakości i dokumentację systemu zarządzania oraz zobowiązał się do jej stosowania w swojej codziennej pracy. Pracownicy są świadomi istoty i ważności swoich zadań i tego jak przyczyniają się do osiągnięcia celów systemu zarządzania.

Podstawowym celem naszej działalności jest ochrona zdrowia ludzkiego poprzez działania kontrolne, badawcze, oświatowe, prowadzone w środowisku pracy, zamieszkiwania, wychowania i wypoczynku. Kierunki działań określone są szczegółowo każdego roku i zawarte w tzw. planie zasadniczych przedsięwzięć na dany rok.

Plan zasadniczych przedsięwzięć dla PPIS w Rzeszowie zatwierdzany jest przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie i uzgadniany z Prezydentem Miasta Rzeszowa, Starostą Rzeszowskim i Podkarpackim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym. Jest on zbiorem celów jakościowych wymiernych rozliczanych kwartalnie.

Ponadto po przeglądach zarządzania formułowane są ustalenia zawierające mierzalne cele jakościowe na kolejny rok oraz wytyczne i zalecenia dotyczące doskonalenia skuteczności wdrożonych systemów.

Pod pojęciem działalności inspekcyjnej należy rozumieć sprawowanie bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przez upoważnionych pracowników Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej, przeprowadzających kontrole przestrzegania przepisów higieniczno-sanitarnych i zdrowotnych, jak też prowadzący działalność oświatowo-zdrowotną.

Dokumentacja systemu zarządzania w działalności inspekcyjnej PSSE w Rzeszowie obejmuje:

- Księgę Jakości,
- Procedury ogólne systemu jakości,
- Instrukcje ogólne,
- Procedury kontroli/kontrolne/techniczne,
- Instrukcje kontroli/kontrolne.

Pozostałą dokumentację systemu zarządzania stanowią:

- *Zarządzenia Głównego Inspektora Sanitarnego,*
- *Zarządzenia Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego/ Powiatowego/ Granicznego Inspektora Sanitarnego,*
- *Zarządzenia Dyrektora Wojewódzkiej/Powiatowej/Granicznej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej,*
- *Statut i Regulamin organizacyjny,*
- *Regulamin pracy,*
- *Instrukcje p. pożarowe,*
- *Instrukcje bhp,*
- *Instrukcje obsługi urządzeń itp.,*
- *Przepisy prawa,*
- *Normy,*
- *DA-01 Opis systemu akredytacji,*
- *DA-02 Zasady stosowania symboli akredytacji PCA,*
- *DA-06 Polityka dotycząca zapewnienia spójności pomiarowej,*
- *DA-08 Prawa i obowiązki akredytowanego podmiotu,*
- *DAK-07 Akredytacja jednostek inspekcyjnych. Wymagania szczegółowe,*
- *Dokumenty akredytacyjne,*
- *Rejestry oprogramowania,*
- *Rejestry skarg i wniosków, odwołań i zażaleń,*
- *Zapisy.*

W celu utrzymania Systemu Jakości co roku planowane są przez Kierownika Jakości audyty poszczególnych komórek organizacyjnych Stacji jak i audyt zewnętrzny przeprowadzany przez audytorów powołanych przez Dyrektora Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej. W 2015 roku przeprowadzono trzy audyty dwa wewnętrzne i jeden zewnętrzny. Ponadto w PSSE w Rzeszowie przeprowadzona była kontrola kompleksowa oraz jedna kontrola problemowa w Oddziale Higieny Żywności i Żywienia. Ponadto Wojewódzki Inspektorat Farmaceutyczny w Rzeszowie skontrolował magazyn szczepionek, przeprowadzona została również rekontrola OHŻiŻ przez Najwyższą Izbę Kontroli. Dodatkowo odbyły się dwie kontrole Oddziału Higieny Dzieci i Młodzieży związane z akcjami letnią i zimową oraz kontrola zakładowego archiwum wykonana przez Archiwum Państwowe w Rzeszowie.

W wyniku przeprowadzonych audytów i ww. kontroli stwierdzono jedną niezgodność polegającą na braku zastępcy Kierownika Technicznego w Sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w związku z czym zaplanowano działań korygujące, które na dzień dzisiejszy zostały zakończone.

W Stacji prowadzony jest ponadto rejestr skarg i wniosków w którym zarejestrowano dwie skargi na działalność PPIS w Rzeszowie dotyczące niezachowania terminowości w postępowaniu administracyjnym, które po rozpatrzeniu uznano za bezzasadne oraz jedna na pracownika w sprawie sposobu przeprowadzania kontroli w jednym z sklepów znajdującym się pod nadzorem PPIS w Rzeszowie. Skarga ta po rozpatrzeniu sprawy została uznana za częściowo zasadną.

IX. KADRY I FINANSE PSSE W RZESZOWIE

Struktura zatrudnienia w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie

Oddział/Sekcja	Liczba zatrudnionych pracowników	Pracownicy z wyższym wykształceniem/stanowiska	Pracownicy mający ukończone specjalizacje lub studia podyplomowe	Pracownicy ze średnim wykształceniem
Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny, Dyrektor PSSE	1	TAK	TAK	-
Z-ca Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego	1	TAK	TAK	-
Oddział Epidemiologii	8	kierownik – 1 asystent – 2 młodszy asystent – 2 stażysta – 1	3	2
Oddział Higieny Komunalnej	6	kierownik – 1 asystent – 3 stażysta – 1	4	1
Oddział Higieny Pracy	6	kierownik – 1 starszy asystent – 1 asystent – 2 stażysta – 1	5	1
Oddział Higieny Żywności i Żywnienia	14	kierownik – 1 starszy asystent – 3 asystent – 2 młodszy asystent – 2 stażysta – 2	6	4
Oddział Higieny Dzieci i Młodzieży	2	młodszy asystent – 1	1	1
Sekcja Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego	2	asystent – 2	2	0
Sekcja Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia	2	kierownik – 1 asystent – 1	2	0
Stanowisko pracy statystyka medycznego	1	młodszy asystent – 1	1	0
Pracownicy administracyjni (sekcja adm., sekcja ekonom., obsługa prawna)	13/6,63 etatu	8	0	5
Suma	56	42	26	14

W 2015 roku Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Rzeszowie dysponowała budżetem w kwocie 2 193 500zł, w tym na wynagrodzenia dla pracowników 1 603 695zł.

Średnie wynagrodzenie miesięczne pracowników to 2 451zł brutto (1 664 netto).

PODSUMOWANIE

Dokonując oceny stanu sanitarnego Miasta Rzeszowa, wzięto pod uwagę wszystkie aspekty i obszary działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Analizując wyniki nadzoru uznać należy, iż dzięki podejmowanym w ciągu całego roku kompleksowym działaniom kontrolnym, profilaktycznym i oświatowym bezpieczeństwo sanitarne, w różnych obszarach działalności podmiotów w powiecie rzeszowskim jest na zadawalającym poziomie.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Rzeszowie sprawuje nadzór nad największą ilością obiektów w województwie podkarpackim. W stosunku do innych stacji województwa liczba obiektów przypadająca na jednego pracownika jest największa. Ilość i wielkość obiektów na terenie powiatu, liczba spraw oraz nowe problemy (np. "dopalacze") napotykanne w bieżącym nadzorze jest nieporównywalna w stosunku do innych stacji.

W 2015 r. zakupiono, na potrzeby Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie, nowe urządzenia chłodnicze do przechowywania szczepionek (duża wartość przechowywanych szczepionek stwarza realne zagrożenie strat finansowych spowodowanych awarią urządzenia), rozpoczęto wymianę stolarki drzwiowej w budynku, zakupiono kilka nowych komputerów.

W realizacji swoich zadań, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie współpracował aktywnie z Prezydentem Miasta Rzeszowa oraz Dyrektorami Wydziałów UM w szczególności w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, działań antykryzysowych, promocji zdrowia.

Ponadto rozwijano współpracę z Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Rzeszowie, Komendantem Policji oraz innymi przedstawicielami służb i inspekcji działającymi na terenie miasta.